

Saara Backman
Eeva Norrbacka
Marissa Rostedt

Diakonia-ammattikorkeakoulu
Humanistisen alan ammattikorkeakoulututkinto
Tulkki (AMK), viittomakieli ja tulkkauk
Opinnäytetyö, 2022

KOMMUNIKOINNIN ERI MAHDOLLISUUDET

Itseopiskelumateriaali Turun ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalan opiskelijoille

TIIVISTELMÄ

Backman, Saara, Norrbacka, Eeva & Rostedt, Marissa
Kommunikoinnin eri mahdollisuudet. Itseopiskelumateriaali Turun ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalan opiskelijoille.

58 sivua ja 4 liitettä

Kevät 2022

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Humanistisen alan ammattikorkeakoulututkinto

Tulkki (AMK)

Viittomakieli ja tulkkaus

Opinnäytetyön tavoitteena oli vahvistaa sosiaali- ja terveysalan asiantuntijoiden kommunikointiosaamista sekä kohtaamista puhevammaisten asiakkaiden kanssa työskennellessä, ellei tulkkausta ole saatavilla. Opinnäytetyön tarkoituksena oli valmistaa itseopiskelumateriaali Turun ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalan opiskelijoille, Sun hyvä elämä -klinikalle. Itseopiskelumateriaali valmistaa heitä kohtaamaan tulevaisuuden ammatissaan puhevammaisia henkilöitä, sillä tällä hetkellä heidän opintosuunnitelmiinsa sisältyy suppeasti tietoa vuorovaikutuksesta ja kommunikoinnista puhevammaisten henkilöiden kanssa.

Itseopiskelumateriaali rakennettiin verkkosivustolle, joka sisältää tietoa puhevammaisuudesta, kommunikointimenetelmistä, tulkkauspalvelusta sekä vuorovaikutuksesta ja kohtaamisesta. Itseopiskelumateriaali koostuu videoista, tehtävistä sekä tulostettavista materiaaleista. Materiaali on vapaasti saatavilla kaksi vuotta opinnäytetyön julkistamisesta.

Itseopiskelumateriaalin valmistuttua Turun ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalan opiskelijat opiskelivat itseopiskelumateriaalin itsenäisesti. Itsenäisen työskentelyn jälkeen järjestettiin lähipäivä Turun ammattikorkeakoulun Sun hyvä elämä -klinikan tiloissa. Lähipäivän tarkoituksena oli kohdata opiskelijat ja vastata heidän kysymyksiinsä. Opiskelijat pääsivät myös harjoittelemaan kommunikointimenetelmien käyttöä käytännössä.

Lähipäivän jälkeen opiskelijat vastasivat palautekyselyyn. Kyselyn tavoitteena oli selvittää itseopiskelumateriaalin käytettävyyttä ja luotettavuutta Turun ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalan opiskelijoilla. Kyselyyn vastasi kaikki kahdeksan opiskelijaa. Tuloksista kävi ilmi, että itseopiskelumateriaali olisi hyödyllinen lisä sosiaali- ja terveysalan opiskelijoiden opintosuunnitelmaan.

Asiasanat: vuorovaikutus, kohtaaminen, puhevamma, kommunikointi, itseopiskelu

ABSTRACT

Backman, Saara, Norrbacka, Eeva & Rostedt, Marissa

Different possibilities of communication. Self-study material for the social and health care students of Turku University of Applied Sciences.

58 pages and 4 appendices

Spring 2022

Diaconia University of Applied Sciences

Bachelor's Degree Programme in Humanities

Interpreter, Sign Language and Interpreting

The aim of the thesis was to make self-study material for the social and health care students of Turku University of Applied Sciences. The thesis will prepare them to meet people with speech impairments in their future profession. The thesis was prepared for Turku University of Applied Sciences' social and health care students in *Sun hyvä elämä* -clinic.

The self-study material is a website that contains information on speech disability, communication methods, interpreting services, and interaction and encounters. Self-study material consists of videos, assignments and printable materials. The material is available for two years after publishing the thesis.

After students completed the self-study material, a summary was made of the work at the Turku University of Applied Sciences, *Sun hyvä elämä* -clinic. The purpose of the summary was to meet the students and answer their questions. Students were also able to practice using communication methods.

The method used in this thesis was a survey. The purpose of the survey was to find out the usability of self-study material for the students of social sciences and health care at Turku University of Applied Sciences. The research for this thesis was collected via Webropol in the end of 2021. Students responded to the survey after completing the self-study material. We were able to collect answers from eight students total. The major outcome of the survey was that the self-study material would be a useful addition to the curriculum of social and health students in Turku University of Applied Sciences.

Keywords: interaction, encounter, speech disability, communication, self-study

SELKOKIELINEN TIIVISTELMÄ

Koulutusohjelma: Viittomakieli ja tulkkaus

Tekijät: Backman, Saara, Norrbacka, Eeva & Rostedt, Marissa

Opinnäytetyön nimi: Kommunikoinnin eri mahdollisuudet. Itseopiskelumateriaali

Turun ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveystieteiden opiskelijoille.

Vuosi: 2022

Sivumäärä: 58

Liitteiden määrä: 4

Opinnäytetyön tavoitteena

oli edistää tasa-arvoista kohtaamista

puhevammaisten ihmisten

ja sosiaali- ja terveystieteiden ammattilaisten välillä.

Sosiaali- ja terveystieteiden opintoihin kuuluu

vain vähän opintoja vuorovaikutuksesta ja kommunikoinnista.

Siksi opinnäytetyössä tehtiin itseopiskelumateriaali

Turun ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveystieteiden opiskelijoille.

Itseopiskelumateriaali sijaitsee verkkosivustolla.

Itseopiskelumateriaalissa on tietoa puhevammaisuudesta,

kommunikointimenetelmistä, tulkkauspalvelusta

sekä vuorovaikutuksesta ja kohtaamisesta.

Itseopiskelumateriaalissa on videoita,
tehtäviä ja materiaaleja mitä opiskelija voi tulostaa itselleen.

Itseopiskelumateriaalin voi opiskella yksin tai ryhmässä.

Itseopiskelumateriaalin opiskelun jälkeen
opiskelijoiden on helpompi kohdata puhevammaisia.

Materiaali on saatavilla kaksi vuotta,
opinnäytetyön valmistumisen jälkeen.

Itseopiskelumateriaalin opiskelun jälkeen
opiskelijat vastasivat kyselyyn.

Opinnäytetyön kyselyn tarkoituksena
oli selvittää, kuinka itseopiskelumateriaali toimii.

Kyselyssä opiskelijat antoivat palautetta
itseopiskelumateriaalista.

Kyselyyn vastasi kaikki kahdeksan opiskelijaa.

Vastauksista selvisi,
että itseopiskelumateriaali oli opiskelijoille hyödyllinen.

Asiasanat: vuorovaikutus, kohtaaminen, puhevamma, kommunikointi, itseopiskelu

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	7
2	PUHEVAMMAISUUTTA AIHEUTTAVAT TEKIJÄT.....	9
2.1	Tietoa kehitysvammaisuudesta.....	9
2.2	Tietoa cp-vammaisuudesta	10
2.3	Tietoa autismikirjon häiriöstä	10
2.4	Tietoa kehityksellisestä kielihäiriöstä	11
2.5	Tietoa afasiasta	11
2.6	Tietoa neurologisista sairauksista.....	12
3	PUHETTA TUKEVAT JA KORVAAVAT KOMMUNIKOINTIMENETELMÄT	
	14	
3.1	Kuvakommunikointi viestinnässä	14
3.2	Kirjoittaminen viestinnässä	16
3.3	Piirtäminen viestinnässä	17
3.4	Kommunikointi- ja puhelaitteet viestinnässä	19
3.5	Eleet ja ilmeet viestinnässä.....	21
3.6	Selkokieli viestinnässä.....	21
4	VUOROVAIKUTUS JA KOHTAAMINEN PUHEVAMMAISEN HENKILÖN KANSSA	23
4.1	Vuorovaikutuksen perusteet	23
4.2	Tasavertainen kohtaaminen.....	24
5	PUHEVAMMAISTEN TULKKAUSPALVELU JA TULKIN TYÖNKUVA..	25
5.1	Tulkin tilaaminen.....	25
5.2	Puhevammaisten tulkin työnkuva	26
6	MONIAMMATILLINEN YHTEISTYÖ.....	28
7	ITSEOHJAUTUVA OPPIMINEN	29
8	SUUNNITELMASTA VALMIISEEN OPINNÄYTETYÖHÖN.....	31
8.1	Opinnäytetyön tavoitteet	31

8.2	Opinnäytetyön eteneminen	31
9	ITSEOPISKELEMATERIAALIN JA LÄHIPÄIVÄN RAKENTUMINEN	34
9.1	Yhteistyötahomme Sun hyvä elämä -klinikka.....	34
9.2	Itseopiskelumateriaalin tavoitteet.....	35
9.3	Itseopiskelumateriaalin sisältö	36
9.4	Lähipäivän tavoitteet.....	38
9.5	Lähipäivän sisältö	38
10	PALAUTEKYSELY JA TUTKIMUSMENETELMÄ	40
11	KYSELYN TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET	41
12	POHDINTA	50
	LÄHTEET.....	52
	LIITE 1. Tutkimuskirje	59
	LIITE 2. Palautekysely	60
	LIITE 3. Tuntisuunnitelmat	65
	LIITE 4. Linkki itseopiskelumateriaaliin	67

1 JOHDANTO

Suomen perustuslaissa (L 731/1999) on määritelty ihmisten perusoikeudet. Perustuslaissa turvataan vammaisten ihmisten oikeudet, sillä heillä on samat oikeudet kuin muillakin ihmisillä. Suomessa on myös tulkkauspalvelulaki (L 133/2010), joka mahdollistaa vammaisen henkilön toimimisen yhteiskunnassa yhdenvertaisena henkilönä.

Puhevammaisten henkilöiden oikeuksien turvaamiseksi on tärkeää, että sosiaali- ja terveysalan opiskelijat osaavat kohdata eri tavoin kommunikoivia henkilöitä. Opiskelijat tulevat suurella todennäköisyydellä työskentelemään puhevammaisten henkilöiden sekä tulkkien kanssa. Kuitenkaan heillä ei ole koulutuksen kautta välttämättä tarpeeksi tietoa puhevammaisen henkilön kohtaamisesta, kommunikointimenetelmistä tai tulkin roolista.

Opinnäytetyön tavoitteena oli vahvistaa sosiaali- ja terveysalan asiantuntijoiden kommunikointiosaamista sekä kohtaamista puhevammaisten asiakkaiden kanssa työskennellessä, ellei tulkkausta ole saatavilla. Tällä hetkellä Turun ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalan opintosuunnitelmiin sisältyy suppeasti tietoa näistä aiheista. Tavoitteena oli myös luoda valmiuksia, jotta tulkkausalan ja sosiaali- ja terveysalan ammattilaiset voisivat toimia tulevaisuudessa yhteistyössä. Lisäksi halusimme vahvistaa yhteistyötä Turun ammattikorkeakoulun ja Diakonia-ammattikorkeakoulun välillä.

Opinnäytetyössä valmistettiin Turun ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalan opiskelijoille, Sun hyvä elämä -klinikalle, itseopiskelumateriaali, josta he saivat tietoa puhevammaisuudesta, kommunikointimenetelmistä, tulkkauspalvelusta, sekä vuorovaikutuksesta ja kohtaamisesta puhevammaisen henkilön kanssa. Itseopiskelumateriaali kehittää myös opiskelijoiden itseohjautuvia taitoja, jolloin opiskelijan ei tarvitse keskittyä vain uuden oppimiseen, vaan voi myös keskittyä kehittämään jo aiemmin opittuja taitoja.

Itseopiskelumateriaali on verkkosivusto, joka sisältää tietoa puhevammaisuudesta, kommunikointimenetelmistä, tulkkauspalvelusta sekä vuorovaikutuksesta ja kohtaamisesta. Itseopiskelumateriaali koostuu videoista, tehtävistä sekä tulostettavista materiaaleista, joita opiskelijoiden on mahdollista hyödyntää myös tulevaisuudessa. Itseopiskelumateriaalin opiskelun lisäksi järjestimme Sun hyvä elämä -klinikalla lähipäivän, jossa teimme yhteenvedon itseopiskelumateriaalista. Yhteenvedon tarkoituksena oli vahvistaa itseopiskelumateriaalista saatua tietoa keskustelemalla ja jakamalla omia kokemuksia. Opiskelijat pääsivät harjoittelemaan myös verkkosivustolla esiteltyjen kommunikointimenetelmien käyttöä.

Palautekyselyn avulla kartoitimme itseopiskelumateriaalin käytettävyyttä Turun ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveystieteiden opiskelijoille. Kyselyllä selvitettiin, kokivatko opiskelijat itseopiskelumateriaalin hyödylliseksi ja toimiko itseopiskelumateriaalin tekeminen itsenäisesti ilman lähipäivää.

2 PUHEVAMMAISUUTTA AIHEUTTAVAT TEKIJÄT

Puhevammainen on henkilö, joka ei pysty kommunikoimaan pelkästään puheen avulla. Puhevammaisia ihmisiä on Suomessa noin 65 000, kenellä on erilaisia puheen tuoton tai ymmärtämisen vaikeuksia. Heistä noin 30 000 käyttää puhetta tukevia tai korvaavia kommunikointimenetelmiä. Puhevamma voi olla synnynnäinen, tai se voi tulla sairauden tai onnettomuuden seurauksena. Puhevammaisen henkilön arkea voi helpottaa esimerkiksi kuntoutuksella, kommunikoinnin apuvälineillä ja tulkkauspalvelulla. Mahdollisuus kommunikointiin on jokaisen oikeus. (Papunet. Tietoa puhevammaisuudesta. Mitä on puhevammaisuus?)

2.1 Tietoa kehitysvammaisuudesta

Kehitysvammainen on henkilö, jonka voi olla vaikea oppia ja ymmärtää uusia asioita. Haasteita voi ilmetä myös sosiaalisissa tilanteissa sekä kielellisissä ja motorisissa taidoissa. (Aivosäätiö. Aivotutkimus. Diagnoosi. Kehitysvammat.) Kehitysvammainen henkilö tarvitsee usein tukea läpi elämän. Kehitysvamma voidaan luokitella lievästä syvään kehitysvammaan. Suomessa on noin 50 000 kehitysvammaista ihmistä. (Kehitysvammaliitto. Kehitysvammaisuus.)

Kehitysvammaisuuden syitä on useita, esimerkiksi perinnölliset tekijät, ongelmat odotusaikana tai päihteiden käyttö raskausaikana, lapsuusiän onnettomuudet tai sairaudet (Kehitysvammaliitto. Kehitysvammaisuus). Kehitysvammaisuuteen liittyy yleensä monivammaisuus. Tavallisimpia lisävammoja ovat esimerkiksi liikuntavamma, puhevamma, näkövamma, kuulovamma sekä psyykkiset sairaudet. Lisävammojen tunnistaminen on erityisen tärkeää kuntoutuksen kannalta. (Launonen & Korpijaakko-Huuhka 2006, 146–147.)

2.2 Tietoa cp-vammaisuudesta

Cp-vamma, eli cerebral palsy, on liikuntavamma, joka johtuu vauriosta aivojen osassa, joka säätelee tasapainoa, liikettä ja asentoa. Aivovaurio on pysyvä, mutta erilaisten kuntoutuskeinojen avulla oireita voidaan lievittää. Cp-vamma voidaan todeta sikiökaudella, synnytyksessä tai varhaislapsuudessa ennen kolmen vuoden ikää. Suomessa diagnoosin saa noin 100–120 lasta vuosittain. Kaiken kaikkiaan Suomessa on 6000–7000 cp-vammaista ihmistä. (Cp-liitto. Cp-vamma.)

Cp-vamma voidaan jakaa kolmen pääryhmään riippuen vammautumisen ajankohdasta ja vamman laajuudesta: spastiseen, ataktiseen ja dyskineettiseen (Launonen & Korpijaakko-Huuhka 2006, 96–97). Cp-vammaan liittyvät yleisesti monenlaiset liitännäisoreet. Yleisin näistä on puheen kehityksen häiriö, josta johtuvat syömisen, juomisen ja oppimisen ongelmat. Puheen kehityksen häiriöitä aiheuttavat myös kehitysvammaisuus ja kuulovammaisuus. (Launonen & Korpijaakko-Huuhka 2006, 97.)

Aistivammat ovat yleisiä cp-vammaisilla henkilöillä, esimerkiksi näkö- ja kuulo-ongelmat tai tuntoaistiin liittyvät ongelmat. Aistihäiriöihin liittyvät myös hahmottamisen ongelmat. (Launonen & Korpijaakko-Huuhka 2006, 97.) Lisäksi liitännäisoreita voivat olla esimerkiksi epilepsia, henkisen kehityksen ja oppimisen vaikeudet, kuulovamma sekä kehitysvamma. Vajavaisen toimintakyvyn ja kehitykselle tärkeiden virikkeiden vähäisyys vaikuttaa cp-vammaisen lapsen kehityksen viivästymiseen. (Launonen & Korpijaakko-Huuhka 2006, 98.)

2.3 Tietoa autismikirjon häiriöstä

Autismi on autismikirjoon kuuluva synnynnäinen neurobiologinen kehityshäiriö. Autismi ilmenee monin eri tavoin, esimerkiksi aistien ali- ja yliherkkyytenä, rituaalikäyttäytymisenä, poikkeavana käyttäytymisenä sosiaalisissa tilanteissa ja erityismielenkiinnonkohteina. (Autismiliitto. Autismikirjo. Autismi.)

Autismin syntymekanismeja ei tarkalleen tiedetä. Suomessa noin yhdellä prosentilla väestöstä todetaan autismikirjon häiriö. Poikia ja miehiä diagnosoidaan herkemmin kuin tyttöjä ja naisia. Autismikirjon piirteitä ei välttämättä tunnusteta tytöillä tai naisilla niin aikaisin kuin pojilla tai miehillä. Sukupuolten väliset erot autismikirjon ilmenemisessä voivat olla suuret. Tämän takia naiset yleensä diagnosoidaan teini-iässä tai sen jälkeen. (Terveyskirjasto. Sairaudet ja hoito. Lääkärikirja Duodecim. Sairaudet. Lastentaudit. Hermosto ja mieli. Autismikirjon häiriöt.)

2.4 Tietoa kehityksellisestä kielihäiriöstä

Kehityksellisessä kielihäiriössä lapsen kielen ja puheen kehitys viivästyy. Lapsen kielenkehitys ei etene samalla tavalla kuin ikätovereilla. Kehitykselliseen kielihäiriöön kuuluu muun muassa sanojen, kieliopin ja käsitteiden oppimisen vaikeus ja hitaus. Puhe voi olla epäselvää, jolloin eteen tulevat kommunikoinnin haasteet. Kehityksellisessä kielihäiriössä voi ilmetä myös motorista kömpelyyttä, tarkkaavaisuuden häiriöitä ja sosiaaliset taidot voivat olla puutteellisia. (Aivoliitto. Kehityksellinen kielihäiriö.)

Kehityksellisen kielihäiriön aiheuttavia tekijöitä ei tunneta. Kuitenkin lapsen perimä voi vaikuttaa sen syntymekanismeihin. Siksi onkin tärkeää, että lapsen kielenkehitystä tuetaan läpi elämän. (Aivoliitto. Kehityksellinen kielihäiriö.)

2.5 Tietoa afasiasta

Aikuisiällä ilmenevää kielellistä häiriötä kutsutaan afasiaksi (Salonsaari, Haaksilahti, Laatikainen, Rainò & Aunola 2012, 76). Yleisin afasiaa aiheuttava tekijä on aivoverenkiertohäiriö. Aivoverenkiertohäiriöitä ovat esimerkiksi aivoverenvuoto, aivoinfarkti ja ohimenevä aivoverenkiertohäiriö. Afasia voidaan luokitella kahteen eri luokkaan, sujumattomaan ja sujuvaan afasiaan. Afasia ilmenee puheen ymmärtämisen ja tuottamisen sekä laskemisen, lukemisen ja kirjoittamisen vaikeutena. Afasia ilmenee henkilöillä eri tavoin. Voi olla, että henkilö ymmärtää muiden puhetta ja puhuu itsekin paljon, mutta puhe on epäselvää, eivätkä muut ymmärrä

häntä. Afasiaa sairastava henkilö ei välttämättä ymmärrä, että oma puhe on epäselvää, joten kommunikointitilanteet voivat turhauttaa. (Salonsaari ym. 2012, 76.) Afasia voi aiheuttaa sosiaalisista suhteista syrjäytymistä, sillä kommunikointi voi hidastua. (Aivoliitto. Aivoverenkiertohäiriö. Sairastumisen jälkeen. Muutokset. Kieli-puhehäiriöt. Afasia.)

2.6 Tietoa neurologisista sairauksista

Neurologisiin sairauksiin lukeutuu muun muassa Parkinsonin tauti, ALS eli amyotrofinen lateraaliskleroosi ja MS-tauti eli multipeli sklerosis (Terveyskylä. Palliatiivinen talo. Sairaudet. Neurologiset sairaudet).

Parkinsonin tauti on etenevä neurologinen sairaus, jossa oireet muuttuvat ajan mittaan vaikeammiksi. Tauti diagnosoidaan vasta 50–70-vuotiaana. Parkinsonin tauti aiheutuu siitä, kun tietyt hermosolut alkavat tuhoutua. Tauti vaikuttaa ihmisen liikkeisiin, esimerkiksi kävelyyn ja kirjoittamiseen. Sairauden tarkkaa syytä ei tiedetä, mutta siihen saattaa liittyä alttius perinnöllisyyteen. (Parkinson. Liikehäiriösairaudet. Parkinsonin tauti.) Parkinsonin taudin oireisiin lukeutuu erilaisia motorisia liikehäiriöitä, muun muassa liikkeiden hidastuminen, vapina ja jäykkyys sekä tasapainovaikeudet. Parkinsonin tauti esiintyy ihmisillä monin tavoin ja sairaus etenee myös ihmisillä eri tahtiin. (Parkinson. Liikehäiriösairaudet. Parkinsonin tauti. Oireet.)

ALS on etenevä motoneuronitauti. Lihakset menettävät vähitellen hermoyhteytensä, ja täten lihakset heikkenevät ja lopulta surkastuvat. ALS vaikuttaa liikehermoihin, ei esimerkiksi näköön, kuuloon tai tuntoaistiin. Sairaus ei myöskään vaikuta sydämen toimintaan. (Lihastautiliitto. Lihastaudit. Diagnoosit. Motoneuronitaudit. Amyotrofinen lateraaliskleroosi. ALS.) Oireet alkavat yksilöllisesti, mutta usein ensimmäisiä oireita ovat jalan tai käden lihasheikkous, lihasnykäykset tai krampit. Oireet saattavat alkaa myös nielun alueelta, jolloin puhe voi olla epäselvää ja voi olla vaikeuksia nielemisessä. Sairaus etenee yksilöllisesti, joillain nopeasti ja jotkut elävät vielä monia vuosia sairastumisen jälkeen. Lääkkeen avulla

joillakin taudin etenemistä voidaan hidastaa, mutta sivuvaikutukset saattavat estää lääkkeen käytön potilailla. (Lihastautiliitto. Lihastaudit. Diagnoosit. Motoneuronitaudit. Amyotrofinen lateraaliskleroosi. ALS.)

MS-tauti on etenevä neurologinen sairaus. Tauti vaikuttaa keskushermostoon, eli aivoihin ja selkäyttimeen. Osalla sairastuneista immuunijärjestelmä ei toimi oikein, vaan se hyökkää omaa hermostoa vastaan. Kun immuunijärjestelmän hyökkäys loppuu, muodostuu vaurioituneeseen hermoon arpikudosta. Taudin nimi viittaa juuri näihin arpeutumisiin. (Neuroliitto. Tieto & tuki. Tietoa sairauksista. MS-tauti. Mikä on MS-tauti?) MS-tautiin voi liittyä muun muassa näön heikkenemistä sekä katseen kohdistamisen vaikeuksia. Tulehdus näköhermossa onkin taudin tavallinen ensioire. Muita mahdollisia oireita ovat tuntuu muutokset, uupumus, liikkumisen hankaluudet, muistin, keskittymisen ja ajattelun hankaluudet, mieliala-ongelmat, rakon ja suolen toiminnan ongelmat sekä erilaiset kivut. (Neuroliitto. Tieto & tuki. Tietoa sairauksista. MS-tauti. MS-taudin oireet.) Paitsi taudin etenemiseen, myös useimpiin oireisiin on olemassa mahdollisia lääkehoitoja (Neuroliitto. Tieto & tuki. Tietoa sairauksista. MS-tauti. Lääkehoito).

3 PUHETTA TUKEVAT JA KORVAAVAT KOMMUNIKOINTIMENETELMÄT

Puhevammaisilla henkilöillä on vaara jäädä yhteiskunnan ulkopuolelle, sillä puhutulla kielellä on suuri rooli yhteiskunnassamme. Siksi on tärkeää löytää toimiva kommunikointikeino jokaiselle ihmiselle. (Papunet. Tietoa. Kommunikoinnin esteettömyys.)

Kommunikointimenetelmät voivat olla puhetta tukevia tai korvaavia menetelmiä. Puhetta tukevista ja korvaavista kommunikointimenetelmistä käytetään englannin kielistä lyhennettä AAC, eli Augmentative and Alternative Communication. Kommunikointimenetelmät jaetaan avusteisiin ja ei-avusteisiin menetelmiin. Avusteisissa menetelmissä puhevammaisen henkilö tarvitsee toisen henkilön apua ja kommunikointimenetelmänä voi olla esimerkiksi jokin laite, kommunikointitaulu tai kansio. Ei-avusteisessa menetelmässä puhevammaisen kommunikoi elein, viittomin tai puheella. (Karjalainen & Wallenius-Penttilä 2020, 101.)

Kommunikointimenetelmä valitaan puhevammaiselle yksilöllisesti. Valintaan vaikuttaa henkilön sairaus, puhevamma ja henkilön ominaisuudet. Harvoin puhevammaisella henkilöllä on käytössä vain yksi kommunikointimenetelmä. (Karjalainen & Wallenius-Penttilä 2020, 101.) Puheterapeutti etsii puhevammaiselle henkilölle sopivan kommunikointimenetelmän ja niiden käyttöä harjoitellaan puheterapeutin tai kommunikaatio-ohjaajan kanssa (Karjalainen & Wallenius-Penttilä 2020, 99–100). Lähipiirillä on iso rooli kommunikointimenetelmän haltuunotossa. Lähipiirin esimerkillä puhevammaisen henkilö oppii käyttämään kommunikointimenetelmiä arjessa. (Papunet. Tietoa. Puhetta korvaava kommunikointi eli AAC.)

3.1 Kuvakommunikointi viestinnässä

Kuvakommunikoinnissa kuvat ovat puheen ja muun viestinnän tukena. Jos henkilöllä on puheen tuotossa tai ymmärtämisessä vaikeuksia, voi kuvia käyttää kommunikoinnin helpottamiseksi. Kuvia voi käyttää moniulotteisesti, niiden

avulla voi kertoa omista tarpeista, tai auttaa toista ymmärtämään. Kuvat toimivat myös muistin tukena, koska niihin voi palata aina uudelleen. (Aivoliitto. Kommunikaatiokeskus. Kehityksellinen kielihäiriö. Vinkkejä arkeen. Kuvat.)

Kuvia voi käyttää monipuolisesti eri lähteistä. Kuvia voi esimerkiksi itse piirtää, etsiä netistä tai käyttää omia valokuvia. Tärkeintä on, että kuvien käyttäjä ymmärtää niiden sisällön. Kuvia voi käyttää esimerkiksi irtokuvina, kommunikaatio- tai toimintatauluina, kuvakansioina tai eri kommunikointiohjelmissa. (Aivoliitto. Kommunikaatiokeskus. Kehityksellinen kielihäiriö. Vinkkejä arkeen. Kuvat.) Kuvat auttavat erityisesti siirtymätilanteissa, ennakoimisessa ja tiedon jäsentämisessä (Siunsote. Kuvat kommunikoinnissa).

Kuvien käytön harjoittelu on hyvä aloittaa arjen kommunikointitilanteissa (Papunet. Tietoa. Kuvat kommunikoinnissa). Kuvakommunikointi ei välttämättä ole niin rikasta kuin esimerkiksi puhuttu kieli. Kuitenkin kuvat mahdollistavat monipuolisen vuorovaikutuksen. (Papunet. Tietoa. Kuvat kommunikoinnissa.) Kaikki ihmiset hyötyvät kuvien käytöstä, etenkin ihmiset, jotka tarvitsevat toiminnan ohjauksen tukea, kuten maahanmuuttajat ja lapset. Joillakin henkilöillä kuvat toimivat äidinkielen asemassa. (Gavrilov 2020.)

Yksittäiset kuvat konkretisoivat sen, kuinka kuvat toimivat kommunikoinnin apuvälineenä. Kuvaa voi konkreettisesti pitää kädessä ja sillä voi viestiä vastaanottajalle, että hänellä on asiaa. (Kehitysvammaliitto. Tikoteekki. Tietoa. Puhetta tukevat keinot.) Yksittäisiä kuvia voidaan käyttää esimerkiksi kuva-viuhkana. Viuhkan voi liittää vyölenkkiin tai avainnauhaan, jolloin sitä on helppo kantaa mukana. Kuvat toimivat kommunikoinnin tukena ja niiden avulla voidaan selventää tulevaa toimintaa. (Siunsote. Kuvat kommunikoinnissa.)

Kommunikointitaulut ovat tarkoitettu tiettyihin tilanteisiin tukemaan kommunikointia ja helpottamaan tilanteiden etenemistä. Kommunikointitaulut voidaan rakentaa yksittäisiin arkkeihin, kommunikointisovelluksiin tai kommunikointikansioon. Lapsella kommunikointitaulut voivat olla koottuna esimerkiksi leikki-tilanteisiin ja aikuisella esimerkiksi fysioterapiakäyntiin. Kommunikointitauluun

on rakennettu aiheeseen liittyviä avainsanoja, joiden avulla on helpompi kommunikoida kokonaisten lauseiden sijaan. (Papunet. Tietoa. Kommunikointitaulu.)

Kommunikointikansio sopii henkilöille, jotka tarvitsevat laajempaa sanastoa kuin mitä yksittäiset kuvat ja kommunikointitaulut tarjoavat. Käyttäjä voi esimerkiksi osoittaa haluamaansa merkkiä kädellä, katseella, apuvälineellä tai antaa kuvan keskustelukumppanille. Kommunikointikansiot tehdään asiakkaille yksilöllisesti. Puheterapeutti ja kommunikaatio-ohjaaja suunnittelevat kansiot asiakkaan tarpeiden mukaan. (Tikoteekkiverkosto. Kommunikointitaulut ja kansiot.)

Kansioita voi olla erilaisia ja eri laajuisia. Kansio voi olla esimerkiksi irtokuva-kansio, jolloin käyttäjä saa kuvan irti ja voi konkreettisesti näyttää kuvaa. Kommunikointikansio voi olla myös sana- ja lausetasoinen, jolloin se soveltuu henkilölle, joka on lukutaitoinen. Myös yksi mahdollinen kansiotyyppi on laaja kommunikointikansio, joka tukee kielellisten taitojen kehittymistä ja tukee monipuolista ilmaisua. (Tikoteekkiverkosto. kommunikointitaulut ja kansiot.) Kansioden sanastot on koottu aihealueittain esimerkiksi ihmiset, ruokailu ja harrastukset. Jokainen aukeama on koottu niin, että lauseen muodostaminen on mahdollista. (Papunet. Tietoa. Laajakommunikointikansio.)

3.2 Kirjoittaminen viestinnässä

Kirjoittaminen on hyvä kommunikoinnin apuväline, jos henkilöllä ei ole kielellisiä vaikeuksia. Erilaisia kommunikointimenetelmiä ovat esimerkiksi paperille kirjoittaminen, kirjaintaulu tai erilaiset laitteet ja sovellukset. (Kehitysvamma-liitto. Tikoteekki. Tietoa. Puhetta tukevat keinot.)

Kirjaintaulua käytetään, kun viestiminen kirjoittamalla kynällä tai näppäimistöllä ei onnistu. Kirjaintaululla kirjaimia voidaan osoittaa esimerkiksi sormella. Jos kirjaintaulu on tulostettu kalvolle, voidaan kirjaimia osoittaa katseen avulla.

Kirjaintaulua voi käyttää myös avustettuna aakkostamalla, jolloin keskustelukumppani käy aakkoset läpi järjestyksessä ja henkilö ilmaisee valintansa esimerkiksi silmiä räpäyttämällä tai muulla tavalla. (Papunet. Tietoa. Aakkostaulun käyttö.)

3.3 Piirtäminen viestinnässä

Piirtäminen on tehokas kommunikointikeino, johon tarvitaan vain kynän ja paperin. Aina ei löydy sopivia kuvia kommunikointitilanteisiin, jolloin piirtäminen on helposti saatavilla oleva keino. Piirtää voi myös esimerkiksi ilmaan tai hiekkaan. Piirrosviestinnällä voidaan selvittää esimerkiksi riitatilanteita tai selventää ohjeita. (Aivoliitto. Kommunikaatiokeskus. Kehityksellinen kielihäiriö. Vinkkejä arkeen. Ilmeet, eleet ja piirtäminen).

Puheen rytmisessä piirtämisellä toinen henkilö tukee puheen ymmärtämistä piirtämällä. Piirtäminen tapahtuu puheen kanssa samaan aikaan, jolloin piirrookset ovat yksinkertaisia ja helppoja. Piirrosviestintä ei vaadi taiteellisia lahjoja. Piirtäessä puhe hidastuu ja selkeytyy, joka helpottaa vastaanottajaa seuraamaan ja ymmärtämään tilannetta paremmin. (Aivoliitto. Kommunikaatiokeskus. Kehityksellinen kielihäiriö. Vinkkejä arkeen. Ilmeet, eleet ja piirtäminen).

Nopea piirrosmenetelmä on suomalaisen Hannele Merikosken kehittämä (Koslonen, Nisula 2019). Menetelmä on luotu tilanteisiin, jotka ovat ennalta suunnittelemattomia ja muita menetelmiä ei ole saatavilla tai esimerkiksi kommunikointitaulussa ei ole tilanteeseen sopivaa kuvaa (Huuhtanen 2017, 70). Menetelmässä piirretään lapuille tai paperille eri vaihtoehtoja, joihin henkilön asia mahdollisesti liittyy. Muiden vaihtoehtojen lisäksi annetaan vaihtoehto ”jotain muuta”, joka antaa henkilölle ilmaisuvapauden. Nopealla piirrosmenetelmällä voidaan kysyä esimerkiksi mitä henkilö haluaa seuraavaksi tehdä tai selvittää jokin ongelma. Piirrosten ei tarvitse olla taiteellisesti hienoja, tai edes oikeanlaisia. Riittää, kunhan piirtämisen avulla saa oman puheen rytmitettyä. Nopean piirrosmenetelmän käyttö on helppoa, eikä edellytä harjoittelua etukäteen. (Koslonen, Nisula 2019).

Sosiaalinen tarina on yksinkertaistettu kuvaus jostain tietyistä tilanteista tai toiminnasta. Siihen sisällytetään tietoa, esimerkiksi kuinka toimia kyseisessä tilanteessa ja miksi. Tarinoiden avulla voidaan kehittää muun muassa sosiaalisia taitoja, auttaa henkilöä suoriutumaan muutoksista, jotka rikkovat rutiineja, sekä opettaa itsensä hoitoon liittyviä taitoja, kuten pukeutuminen tai käsien peseminen. (Autism.org. Advice and guidance. Communication. Communication tools. Social stories and comic strip conversations.)

Kun henkilö saa informaatiota tulevista tilanteista, mitä mahdollisesti tapahtuu ja miten hänen odotetaan käyttäytyvän, saadaan hänen elämäänsä struktuuria, ja esimerkiksi ahdistuneisuus voi vähentyä. Sosiaalisten tarinoinen konkreettinen esitystapa auttaa ymmärtämään tilanteita ja toimintaa, jotka ovat mahdollisesti aikaisemmin aiheuttaneet vaikeuksia. (Autism.org. Advice and guidance. Communication. Communication tools. Social stories and comic strip conversations.)

Sosiaalista tarinaa luodessa tulee ensin miettiä tavoite. Tavoitteena voi olla esimerkiksi ymmärtää miksi sairaana täytyy jäädä kotiin lepäämään. Jotta voidaan lähteä kohti tavoitetta, mietitään mitä vaaditaan sen saavuttamiseksi, esimerkiksi sairaana täytyy jäädä kotiin lepäämään, ettei tartuta muita ihmisiä ja parantuisi itse nopeammin. Tämän jälkeen kerätään informaatiota itse tilanteesta kuten missä se tapahtuu, miten se alkaa ja loppuu, mitä tilanteessa tapahtuu tai tehdään ja miksi. Tarina tulee esittää sen henkilön näkökulmasta, jolle se on tehty sekä huomioida hänen kielellinen tasonsa ja ikänsä. Oikeanlaiset kuvat ja piirrokset helpottavat ja auttavat henkilöä ymmärtämään. (Autism.org. Advice and guidance. Communication. Communication tools. Social stories and comic strip conversations.)

Sosiaalisen tarinan kielelliseen rakenteeseen kuuluu otsikko, johdanto, runko ja loppupäätelmä. Kieliasu on yksinkertainen, ja siinä on otettu kohdehenkilö huomioon. Tarinan pitäisi vastata kuuteen eri kysymykseen, missä, miten, kuka, mitä, miten ja miksi? Sen tulee sisältää erilaisia kuvailevia lauseita, joilla ilmaistaan missä tilanne on, keitä muita siellä mahdollisesti on, mitä tapahtuu

ja miksi. (Autism.org. Advice and guidance. Communication. Communication tools. Social stories and comic strip conversations.)

Paras tilanne sosiaalisen tarinan läpi käymiseen on, kun tilanne on rauhallinen. Tarina luetaan läpi rauhallisesti ja kuvailevasti. Tarinaa läpi käydessä voi samalla huomioida, toimiiko tarina niin kuin oli tarkoitus ja miten henkilö reagoi siihen. Jo tehdyt tarinat on hyvä säilyttää, jolloin niihin voi palata jälkeinpäin ja tarvittaessa käyttää uudelleen. (Autism.org. Advice and guidance. Communication. Communication tools. Social stories and comic strip conversations.) Sosiaaliset tarinat sopivat etenkin autismikirjon henkilöille. (Viitotturakkaus. Etusivu. Tulostettavat materiaalit. Tunne- ja vuorovaikutustaidot. Sosiaaliset tarinat).

3.4 Kommunikointi- ja puhelaitteet viestinnässä

Jos henkilöllä on vaikeuksia puheentuotossa tai kirjoittamisessa, voidaan käyttöön ottaa kommunikointi- tai puhelaite. Viesti välittyy erilaisten symbolien, tekstin tai sanaston avulla. (Kajo. Kommunikoinnin apuvälineet.) Kommunikointiohjelman voi liittää tietokoneeseen tai älylaitteeseen. Jotta kommunikointiohjelmaa voi käyttää, täytyy asiakkaalla olla riittävät kognitiiviset taidot ohjelman käyttämiseksi. (Tikoteekkiverkosto. Apuvälineiden saatavuus. Laitteet. Kommunikointiohjelmat.)

Kommunikointilaitte on tekninen apuväline, jonka avulla viesti tulee nauhoitettuna äänenä tai synteettisenä puheena. Laitteessa on ruutuja ja painikkeita, joita painamalla viesti kuuluu puhuttuna. Kommunikointilaitte voi olla myös näppäimistö-pohjainen, jolloin viesti voidaan lukea näytöltä tai kuunnella puhesyntetisaattorin puhumana. Tärkeää laitteen hankinnassa on miettiä missä tilanteissa sitä tarvitaan ja millaisia ominaisuuksia asiakas siihen tarvitsee. Ohjelmat rakennetaan asiakkaan toiveiden ja tarpeiden mukaisesti. (Tikoteekkiverkosto. Apuvälineiden saatavuus. Laitteet. Kommunikointilaitteet.)

Kommunikointilaitteiden rinnalla on hyvä olla kansio tai jokin muu apuväline, sillä laitteista voi loppua akku tai ne voivat mennä rikki. Laitteet eivät myöskään sovellu kaikkiin tilanteisiin ja se tulee huomioida laitetta käyttäessä. (Tikoteekkiverkosto. Apuvälineiden saatavuus. Laitteet. Kommunikointilaitteet.)

GoTalk Now -ohjelman voi ladata sovelluksena tai ostaa nauhoitettavana puhelaitteena. iPadiin ladattava ohjelma sisältää englanninkielisen kuvakirjaston ja lisäksi ohjelmaan voi ladata muita kuvapaketteja tai lisätä itse ottamia kuvia. Laitteeseen voi rakentaa eri kokoisia ruudukoita. Ruudukot voivat sisältää 1–36 eri ilmaisua. Puheääni voi olla synteettinen tai itse nauhoitettu. Viestin voi tuottaa yhtä kuvaa painamalla tai kuvat voi koota viestikenttään. Ohjelman avulla voi ilmaista myös kirjoitettuja viestejä. (Papunet. Tietoa. Kommunikointiohjelmat ipadiin.)

GoTalk-puhelaite on hyvä ensimmäinen puhelaite, josta on hyvä lähteä liikkeelle, sillä se on kevyt ja yksinkertainen, sekä siinä on paljon mahdollisuuksia. Laitteeseen voidaan äänittää jopa 45 erilaista viestiä. Viestit voidaan nahoittaa etukäteen ja sivua vaihtamalla saadaan esille uudet kuvat ja äänitteet. Puhelaitteessa on viisi eri tasoa, joihin voi äänittää viestejä. Esimerkiksi GoTalk 9+-puhelaitteessa on yhdeksän painiketta, joihin voi tallentaa puhetta. Lisäksi puhelaitteessa on kolme pääpainiketta, jotka pysyvät samana koko ajan, kuten ”hei” tai ”tarvitsen apua”. (National autism resources. GoTalk 9.)

Lightwriter on näppäinpohjainen apuväline, jossa kirjoitettu teksti muuttuu puheeksi puhesynteesin avulla. Teksti näkyy kirjoittajalle sekä myös keskustelukumppanille niin, että hän myös pystyy sen lukemaan. Laite ennustaa sanoja, joita kirjoitat, näin nopeuttaen kommunikointia. Lightwriterin avulla voi myös lähettää viestejä tai hallita kodin elektroniikkaa. (Kajo. Tuotteet. Kommunikoinnin apuvälineet. Lightwriter SL -40.)

3.5 Eleet ja ilmeet viestinnässä

Eleet ja ilmeet ovat luonnollinen osa ihmisten välistä vuorovaikutusta. Eleilmaisuuksiin kuuluu muun muassa osoittaminen, silmien räpäyttely tai niiden kohdistaminen sekä kehon asennot. Jokin näistä voi olla henkilön pääasiallinen kommunikointikeino, mutta usein ne ovat osa kommunikointia. Eleet kertovat enemmän kuin sanat, joten kehonkieli on tärkeässä roolissa vuorovaikutustilanteissa. (Huuhtanen 2017, 27.)

Eleiden ja ilmeiden käytön merkitys on suurempi, jos henkilöllä on puheen tuoton tai ymmärtämisen vaikeuksia. Eleillä voidaan pantomiimimaisesti viestiä ilman puhetta. (Papunet. Tietoa. Eleet ja olemuskieli viestinnässä.)

Olemuskieleksi kutsutaan ihmisen kehon tuntemuksia, reaktioita ympärillä tapahtuviin asioihin sekä tunnetiloja. Toiset henkilöt, joilla on puheen tuoton tai ymmärtämisen vaikeuksia, kommunikoivat usein olemuskielellä, ja myös ymmärtävät sitä parhaiten. Siksi eleiden ja ilmeiden korostettu käyttö on tärkeää tällaisten henkilöiden kanssa kommunikoidessa. (Papunet. Tietoa. Eleet ja olemuskieli viestinnässä.)

3.6 Selkokieli viestinnässä

Selkokieli on yleiskieltä helpommin ymmärrettävää puhetta tai tekstiä. Siinä kerrotaan asioiden pääkohdat sekä käytetään helppoja lauserakenteita ja tuttua sanastoa. (Papunet. Tietoa. Selkokieli puheessa ja tekstissä.)

Kaikilla ihmisillä on oikeus saada ymmärrettävää tietoa. Jos yleiskieli on liian vaikeaa ymmärtää, selkokieli mahdollistaa sen, että jokaisella on mahdollisuus lukea sellaista tekstiä, joka on ymmärrettävää. Selkokieli mahdollistaa myös, että henkilöillä on mahdollisuus vaikuttaa omiin päätöksiin ja päästä osallistumaan yhteiskunnassa, esimerkiksi opiskeluun tai töihin liittyvissä asioissa. (Selkokeskus. Selkokieli.)

Kirjoitetun selkokielen ohjeita on kehitetty Suomessa 1980-luvulta lähtien. Kirjoitetut selkotekstit voivat olla muokattuja yleiskielellisistä teksteistä, tai ne on voitu kirjoittaa suoraan selkokielelle. Selkotekstiä kirjoittaessa on huomioitava se, mitä tekstissä kerrotaan ja mikä on tekstilaji. Esimerkiksi viranomaisen tiedotteessa ja mielipidekirjoituksessa tekstilajit ovat erilaisia. (Selkokeskus. Näin kirjoitat selkokieltä.) Selkotekstiä kirjoittaessa tulee pitää mielessä koko ajan kenelle sitä kirjoittaa. On keskityttävä myös siihen, mikä on tekstin pääasia, ja karsittava pois kaikki turha tieto, joka ei ole oleellista tekstissä. Tulee myös muistaa käyttää helppoja sanavalintoja ja selittää vaikeat sanat auki. (Selkokeskus. Näin kirjoitat selkokieltä. Vuorovaikutus lukijan kanssa ja tekstin kokonaisuus.)

Selkokielineen puhe on tukena keskusteluissa, joissa toisella henkilöllä on vaikeuksia puheen ymmärtämisessä tai tuottamisessa. Se rohkaisee oma-aloitteisuuteen ja osallisuuteen keskusteluissa. Selkokielisessä puheessa tärkeintä on, että jokainen keskustelija saa mahdollisuuden vuorovaikutukseen omien taitojensa mukaan ja jokainen kokee olevansa yhtä tärkeä viestijä tilanteissa. Keskusteluissa on tärkeää muistaa, että antaa toiselle henkilölle aikaa viestin tuottamiseen ja myös viestin ymmärtämiseen. On myös muistettava olla kiinnostunut ja rohkaiseva toista henkilöä kohtaan. (Selkokeskus. Näin puhut selkokieltä. Kohtaaminen ja läsnäolo.) Puheen on hyvä olla normaalia arkikieltä, sillä se helpottaa ymmärtämistä. Puheen tukena kaikki eleet, ilmeet, piirtäminen, viittomat ja muut keinot ovat sallittuja. (Selkokeskus. Näin puhut selkokieltä. Pikaopas selkokielen puhumiseen.) Jos käytössä on abstrakteja sanoja, kielikuvia tai muuten vaikeita sanoja, on muistettava selittää ne (Kartio 2010, 18). On myös muistettava puhua yhdestä asiasta kerrallaan ja keskustelukumppanin ikätasoa vastaavalla kielellä (Kartio 2010, 12–14). Puhe on hyvä olla rauhallista, mutta on tärkeää muistaa, että puheen rytmi on kuitenkin luonnollinen (Kartio 2010, 23).

4 VUOROVAIKUTUS JA KOHTAAMINEN PUHEVAMMAISEN HENKILÖN KANSSA

Oikeus vuorovaikutukseen on jokaisella ihmisellä. Toimiva kommunikaatio on tärkeää, sillä se mahdollistaa puhevammaiselle ihmiselle osallistumisen vuorovaikutustilanteisiin. (Tukiliitto. Tuki ja neuvot. Tukea kommunikointiin.) Normaalisti vuorovaikutustilanteessa molemmat henkilöt ovat vastuussa vuorovaikutuksen onnistumisesta. Jos kuitenkin toinen henkilö ei pysty tuottamaan tai ymmärtämään viestiä, henkilöt eivät ole kielellisesti samalla tasolla. Tällöin vastuu vuorovaikutuksen onnistumisesta jää sille, jolla on monipuolisemmat mahdollisuudet kommunikointiin. Hänen on pyrittävä viestimään niin, että puhevammaisen henkilö ymmärtää ja että puhevammaisella henkilöllä on myös mahdollisuus viestiä takaisin. On tärkeää huomioida kokonaisvaltainen havainnoiminen, jotta vuorovaikutuksesta tulee tasavertaista. (Karjalainen & Wallenius-Penttilä 2020, 104–105.)

4.1 Vuorovaikutuksen perusteet

Vuorovaikutukseen kuuluvat verbaaliset elementit, eli puhe sekä nonverbaaliset elementit, kuten ilmeet, eleet, asennot, äänenpainot, kehon liikkeet ja katse. Sanaton viestintä tukee ja täydentää puhettamme. Sanaton viestintä voi myös kertoa jotain enemmän tai jopa korvata puhutun viestin. (Jyväskylän yliopisto. Viesti. Verkkotuotanto. Ryhmäviesti. Vuorovaikutus. Viestintä. Nonverbaalinen.) Ihmiset oppivat jo varhain tunnistamaan ilmeitä. Ilmeiden ja eleiden kieli on kansainvälinen ja riippuen kulttuurista tai maasta, ihmiset pystyvät tulkitsemaan ilmeitä yhdenmukaisesti. Hyvässä vuorovaikutustilanteessa yhdistyvät verbaaliset ja nonverbaaliset elementit. (Kauppila, 2005, 33.)

Ihmisten on tärkeää ymmärtää vuorovaikutuksen eri osa-alueet. Väärinymmärrykset kuuluvat vuorovaikutukseen, eikä niitä voi välttää, mutta mitä enemmän ihmisillä on keinoja helpottaa vuorovaikutustilanteita, voidaan väärinymmär-

rysten määrä saada kuitenkin vähenemään. Esimerkiksi sanattoman viestinnän tulkitseminen unohtuu helposti kommunikointitilanteissa. Pienetkin eleet ja ilmeet ovat tärkeä osa viestintää. (Jyväskylän yliopisto. Viesti. Verkkotuotanto. Ryhmäviesti. Vuorovaikutus. Viestintä. Nonverbaalinen.)

4.2 Tasavertainen kohtaaminen

Kun kohtaa henkilön, jolla on vaikeuksia puheen tuottamisessa tai ymmärtämisessä, on huomioitava eri keinoja, miten voi saada vuorovaikutuksesta sujuvampaa. Tikoteekin LOVIT-muistisääntöön sisältyvät asiat, jotka vaikuttavat onnistuneeseen kohtaamiseen. LOVIT-muistisääntöön sisältyvät läsnäolo, odottaminen, vastaaminen, ilmaisun mukauttaminen sekä tarkastaminen. Kun rauhoittaa oman mielen ja keskittyy toiseen henkilöön, on läsnä. Olemalla läsnä osoittaa keskustelukumppanille olevansa kiinnostunut hänestä. Jos ympärillä on paljon melua, pyritään siihen, että henkilöllä on mahdollisuus päästä rauhalliseen ympäristöön. Kommunikointi voi olla hidasta, riippuen kommunikointimenetelmästä, joten on odotettava kärsivällisesti ja annettava myös puhevammaisen henkilön aloittaa keskustelua. On tärkeää myös vastata viestiin. Se kannustaa henkilöä jatkamaan keskustelua. Viesti tulee mukauttaa toiselle henkilölle ymmärrettäväksi, esimerkiksi puhumalla rauhallisemmin ja selkeämmin. Lopuksi tarkistetaan henkilöltä, että tulkinta on oikea. (Papunet. Tietoa. Vuorovaikutus ja kommunikointi. Toimiva vuorovaikutus. LOVIT; Verneri. Arki ja palvelut. Kommunikointi.)

5 PUHEVAMMAISTEN TULKKAUSPALVELU JA TULKIN TYÖNKUVA

Tulkkauspalvelu takaa, että jokainen henkilö tulee kuulluksi ja ymmärretyksi riippumatta siitä, millä tavoin hän kommunikoi (Papunet. Tietoa. Palvelut ja tukitoimet. Tulkkauspalvelu). Tulkkauspalvelu mahdollistaa puhevammaisen henkilön tasavertaisen osallistumisen yhteiskuntaan (Kela. Henkilöasiakkaat. Vammaisten tulkkauspalvelu).

Tulkkauspalvelun myöntää Kela ja palvelu on maksutonta. Palvelua voi hakea puhevammaisen henkilö itse, tai hakemisessa voi auttaa hänen lähi-ihmisenä. (Huuhtanen 2017, 95.) Tulkkauspalvelua voi hakea henkilö, joka pystyy ilmaisemaan itseään tulkkauksen avulla. Käytössä tulee olla myös jokin toimiva kommunikointikeino. Puhevammaisen henkilö voi tarvita tulkkia esimerkiksi koulussa, asioimisessa, töissä tai harrastuksissa. Tulkkausta saa vähintään 180 tuntia mutta lisätunteja voi hakea tarvittaessa. Myös ulkomaille voi tilata tulkin. (Papunet. Tietoa. Palvelut ja tukitoimet. Tulkkauspalvelu.)

5.1 Tulkin tilaaminen

Jos henkilö on saanut tulkkauspalvelupäätöksen, voi hän tilata tulkin Kelan tulkkausvälityskeskuksesta esimerkiksi soittamalla tai sähköpostilla. Puhevammaisen henkilö voi tarvita apua tilauksen tekemisessä. Tulkkaustilausta tehdessä tulee ilmoittaa henkilön nimi, aika ja paikka sekä tilaisuuden kesto. Tilauksessa voi kertoa myös tulkkauksen aiheen, jolloin tulkki voi valmistautua tulkkaustilanteeseen. Viranomaistahot ja sairaalat järjestävät tulkkauksen itse tulkkausfirman kautta, jolloin se on kolmannen tahon tulkkaus. (Puhevammaistentulkit. Uutiset. Tulkki tietoa.)

Kielilain (L 423/2003) tarkoituksena on turvata jokaisen oikeus käyttää Suomessa kansalliskieltä, suomea tai ruotsia tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa. Lain tarkoituksena on, että jokaisella on mahdollisuus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin ja hyvään hallintoon. Lain erityislainsäädäntöön

kuuluu muun muassa myös potilaan ja sosiaalihuollon kielelliset oikeudet terveydenhuollossa. Viranomaisilla on velvollisuus huolehtia siitä, että henkilöiden kielelliset oikeudet toteutuvat. Tarvittaessa viranomaisten on järjestettävä maksuton tulkkaus.

Oikeuden tulkkauspalveluun voi saada myös jonkin muun kuin tulkkauspalvelulain (L 133/2010) nojalla. Tällaisessa tilanteessa tulkkauksen järjestämisestä vastaa jokin muu taho kuten terveydenhuolto tai kunta. Terveydenhuolto on vastuussa tulkin järjestämisestä, jos esimerkiksi terveydenhuollon ammattilainen lähettää kutsun toimenpiteeseen, laboratorioon, röntgeniin, tai jos henkilö joutuu olemaan sairaalassa odotettua pidempään. (Kela. Henkilöasiakkaat. Vammaisten tulkkauspalvelu. Tilaa tulkki. Muu kuin Kelan tulkkaus.)

Puhevammaisten tulkkauspalvelu on ainutlaatuinen, sillä Suomi on ainoa maa, joka tarjoaa tulkkauspalvelua lakisääteisesti. Puhevammaisten tulkkauspalvelu on monelle tuntematon, joten perehdytysten avulla on pyritty lisäämään tietoisuutta tulkkauspalvelusta ja saamaan puhevammaisia henkilöitä käyttämään sitä, sillä se on heidän oikeutensa. (Kehitysvammaliitto. Tikoteekki. Tietoa. Puhevammaisten tulkkauspalvelu).

5.2 Puhevammaisten tulkin työnkuva

Puhevammaisten tulkiksi voi kouluttautua ammattikorkeakouluissa Turussa ja Kuopiossa. Tulkiksi voi kouluttautua myös erikoisammattitutkinnolla monissa sosiaali- ja terveysalan oppilaitoksissa. (Kehitysvammaliitto. Tikoteekki. Tietoa. Puhevammaisten tulkkaus palvelu.)

Puhevammaisten tulkki on perehtynyt erilaisiin kommunikointimenetelmiin ja puhevammaa aiheuttaviin tekijöihin. Tulkki välittää viestejä kahden tai useamman henkilön välillä. (Kehitysvammaliitto. Tikoteekki. Tietoa. Puhevammaisten tulkkaus palvelu.) Tulkki tulkaa viestejä molempiin suuntiin. Puhevammaisen henkilön viestit hän välittää puhekielellä keskustelukumppanille. Hän myös mukauttaa viestit puhevammaiselle henkilölle hänen ymmärtämäänsä

muotoon, kuten selkokielelle tai kuvia tukena käyttäen. (Papunet. Tietoa. Palvelut ja tukitoimet. Tulkkauspalvelu.)

Tulkin työtä ohjaa ammattieettiset säännöt. Sääntöihin sisältyy muun muassa se, että tulkki ei toimi avustajana, tulkki on puolueeton eikä anna omien mielipiteidensä vaikuttaa tulkkaukseen sekä tulkillä on salassapitovelvollisuus. (Puhevammaistentulkit. tietoa meistä. tulkin ammattieettinen säännöstö.)

6 MONIAMMATILLINEN YHTEISTYÖ

Moniammatillisen työskentelyn avulla jokaisen asiantuntijuus vahvistuu ja se on kaikkia kehittävä työtapa. Jokaisen tietotaito tuo uutta ja jokainen saa uusia näkökulmia tilanteisiin. Myös asiakas hyötyy siitä, että hänen ympärillään on laaja verkosto ammattilaisia, jotka toimivat yhteistyössä toistensa kanssa yhteisen tavoitteen eteen. (Mönkkönen, Kekoni & Pehkonen 2019, 48.) Moniammatillisen tiimin tavoitteena on toimia asiakaslähtöisesti ja erityisesti ottaa huomioon asiakkaan oikeudet ja mielipiteet. Asiakaslähtöisyyden tärkeimpiin arvoihin kuuluu osallistuminen, itsemääräämisoikeus, tasavertainen tiedonsaanti ja vuorovaikutus. (Mönkkönen ym. 2019, 90.)

Näitä arvoja pyritään edistämään Sosiaalihuoltolain (L 1301/2014) säännöksiin. Sosiaalihuoltolain tarkoituksena on myös kehittää yhteistyötä sosiaalihuollon, kunnan ja muiden toimijoiden välillä, jotta yllä olevat tavoitteet toteutuvat. Laissa säädetään myös eriarvoisuuden vähentämisestä ja osallisuuden edistämisestä, yhdenvertaisista, riittävästä ja laadukkaista sosiaalipalveluista, asiakaskeskeisyyden kehittämisestä.

7 ITSEOHJAUTUVA OPPIMINEN

Itseohjautuva oppiminen syntyy kolmesta osa-alueesta. Ensimmäinen on itseohjautuvuuden mahdollistava ympäristö, toinen on oppijan oppimistaidot ja viimeinen on oppijan suuntautuminen oppimiseen. Nämä kolme edellä mainittua osa-alueita ovat keskenään vuorovaikutuksessa ja niistä syntyy itseohjautuva oppiminen. Jos oppimisympäristö vaatii oppijalta pääsääntöisesti vain passiivisen tiedon vastaanottamista, ei välttämättä voi toimia itseohjautuvana oppijana. (Lindberg 1993, 17.)

Tehtävät, joissa opiskelijan tulee jäsentää oppimateriaalia tehtävien avulla kehittää itseohjautuvuutta. Tällöin oppii vähitellen tarkastelemaan itsenäisesti erilaisia näkökulmia. Opiskelijalla tulee olla myös taitoja kehittää omaa oppimistoimintaansa ja toimintatapoja. Itseään voi kehittää oppijana, esimerkiksi kysymyksellä miten voin liittää uuden asian aikaisemmin opittuihin tietoihin. Jos keskittyy vain yksityiskohtiin eikä pyri muodostamaan kokonaisuuksia, kannattaa muuttaa omia toimintatapoja. Itseohjautuva oppiminen korostaa motivaatiota ja tehtäväsuuntautuneisuutta. Itseohjautuva oppija on siis kiinnostunut opiskeltavasta asiasta ja opiskelijan oppimistoimintaa ohjaa oppimistehtävä eikä opettaja, tai jokin muu ulkopuolinen auktoriteetti. Itseohjautuva oppija osaa joustavasti muuttaa toimintatapojaan tehtävän tai tilanteiden vaatimusten mukaan. Opiskelija pyrkii löytämään itseään kiinnostavia näkökulmia. (Lindberg 1993, 18.)

Motivaatio voi olla sisäistä motivaatiota tai ulkoista, eli välineellistä motivaatiota. Sisäinen motivaatio kohdistuu oman työn kehittämiseen ja opiskeltavaan sisältöön. Ulkoinen motivaatio voi kohdistua palkankorotukseen ja tutkintoon. Ulkoinen ja sisäinen motivaatio tukevat toisiaan. (Kupias & Koski 2012, 41.)

Kognitiivinen oppimiskäsitys keskittyy siihen, miten oppiminen on osa tiedon prosessointia. Oppija vastaanottaa tietoa, tekee havaintoja, tulkitsee ja osallistuu aktiivisesti. Oppiminen alkaa ristiriidasta, kun jo opitut tiedot ja taidot eivät olekaan tarpeeksi riittäviä. Tilanne ratkaistaan hankkimalla uutta tietoa tai pohtimalla

aiempaa tietoa eri tavalla. Kognitiivisessa oppimiskäsityksessä on tärkeää arvioida kriittisesti omaa oppimistaan, kuinka oppii ja kuinka sitä voi kehittää. (Jamk. Oppimiskäsitykset. Kognitiivinen oppimiskäsitys.) Kognitiivinen oppiminen on aktiivista ja tavoitteellista toimintaa ja siinä on oppijakeskeiset toimintatavat eli ryhmätehtäviä, parityöskentelyä ja projekteja (Oamk. Oppimisnäkemys. Kognitiivinen).

8 SUUNNITELMASTA VALMIISEEN OPINNÄYTETYÖHÖN

Kehittämispainotteisessa opinnäytetyössä syntyy yleensä jokin palvelu tai tuote (Diak LibGuides. Tiedonhaun oppaat. Osallistavan ja tutkivan kehittämisen opas 2.0. Opinnäytetyö Diakissa. Opinnäytetyön erilaiset toteutumistavat). Opinnäytetyön tuotteena syntyi itseopiskelumateriaali WordPress-verkkosivupalveluun.

8.1 Opinnäytetyön tavoitteet

Opinnäytetyön tavoitteena oli Turun ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveystieteiden alan opiskelijoiden kommunikointiosaamisen sekä kohtaamisen vahvistaminen koulutuksessa, jotta opiskelijat osaavat kohdata puhevammaiset asiakkaat paremmin työssään, ellei tulkkausta ole saatavilla. Tavoitteena oli myös luoda valmiuksia, jotta tulkkausalan ja sosiaali- ja terveystieteiden alan ammattilaiset voisivat toimia tulevaisuudessa yhteistyössä. Lisäksi halusimme vahvistaa yhteistyötä Turun ammattikorkeakoulun ja Diakonia-ammattikorkeakoulun välillä

8.2 Opinnäytetyön eteneminen

Saimme idean opinnäytetyöhömmestä tulkin työstä tiedottamistehtävän kautta. Olimme silloin esittelemässä tulkin työtä Sun hyvä elämä -klinikalla Turun ammattikorkeakoulussa ja huomasimme, että aiheelle oli tarvetta. Opiskelijat eivät tieneet tulkin työnkuvasta paljoakaan ja he olivat kiinnostuneita aiheesta. He huomasivat itsekin, että aihe on tärkeä ja sitä olisi hyvä olla enemmän heidän opinnoissaan. Kun aloitimme suunnittelemaan opinnäytetyötämme, otimme yhteyttä Sun hyvä elämä -klinikkaan ja keskustelimme mahdollisesta yhteistyöstä. Sun hyvä elämä -klinikan opettajat olivat kiinnostuneita ideastamme ja sovimme yhteistyöstä. Sovimme olevamme yhteydessä, kun suunnitelmat etenevät. Saimme työelämäohjaajaksemme Turun ammattikorkeakoulun lehtori Eija Kedonpään.

Keväällä 2021 aloitimme tietoperustan kirjoittamisen opinnäytetyöhömmä. Sovimme keväällä videopalaverin työelämäohjaajamme kanssa ja keskustelimme toteutuksesta, sekä kysyimme lisätietoa Sun hyvä elämä -klinikan toiminnasta. Tällöin sovimme, että toteutamme verkossa pidettävän itseopiskelumateriaalin ja pidämme myös yhteenvedon opiskelijoiden kanssa itseopiskelumateriaalin opiskelun jälkeen Sun hyvä elämä -klinikalla, jossa opiskelijat saavat harjoitella verkkosivustolla esiteltyjen kommunikointimenetelmien käyttöä. Koronapandemiatilanteen pahentumisen myötä totesimme, että verkossa toteutettu materiaali on ajankohtainen ja turvallisempi vaihtoehto. Se on vapaasti saatavilla ja sinne voi palata ajasta ja paikasta riippumatta.

Syksyllä 2021 aloitimme rakentamaan alustaa itseopiskelumateriaalille. Päädyimme WordPress-verkkosivupalveluun, sillä se oli helppokäyttöinen. Syksyn alussa valitsimme myös kommunikointimenetelmät, joita esittelemme itseopiskelumateriaalissa. Suunnittelimme verkkosivuston rakennetta ja sisältöä, sekä teimme käsikirjoitukset verkkosivuston videoille. Kun käsikirjoitukset olivat valmiit, niin ryhdyimme kuvaamaan ja editoimaan videoita. Palautekyselyn toteutimme Webropol-sivustolle. Kyselyn kysymyksiä ja asettelua työstimme syksyn aikana.

Olimme sähköpostitse yhteydessä työelämäohjaajaamme pitkin prosessia. Sovimme hänen kanssaan päivämäärät itseopiskelumateriaalin opiskelulle, keskustelimme sisällöstä ja toteutustavasta, sekä teimme käyttöoikeussopimuksen. Käyttöoikeus itseopiskelumateriaaliin on kaksi vuotta opinnäytetyön julkistamisen jälkeen. Päädyimme kahteen vuoteen koska tulkkausala on nuori ja kehittyy koko ajan. Myös kommunikointimenetelmät kehittyvät jatkuvasti, joten emme halua itseopiskelumateriaalin sisältävän vanhaa tietoa.

Kun itseopiskelumateriaali oli valmis, valitsimme koulustamme muutaman opiskelijan, jotka testasivat itseopiskelumateriaalin toimivuutta. Tämän jälkeen esittelemme sen työelämäohjaajallemme Eija Kedonpäälle sekä opinnäytetyöohjaajallemme Satu Holmille. Opinnäytetyöohjaajalta saimme palautetta verkkosivustoon liittyen, joiden pohjalta teimme vielä muutoksia materiaaliin. Kun olimme saaneet

viimeiset korjaukset ja muutokset valmiiksi, verkkosivusto julkaistiin sekä verkkosivuston linkki lähetettiin työelämäohjaajalle.

Opiskelijat opiskelivat itseopiskelumateriaalin itsenäisesti 24.11.2021 ja me nimme Sun hyvä elämä -klinikalle 26.11.2021 pitämään yhteenvedon itseopiskelumateriaalin keskeisistä sisällöistä. Kävimme yhdessä läpi Jamboardiin kirjoitettuja kommentteja sekä he pääsivät konkreettisesti harjoittelemaan esiteltyjen kommunikointimenetelmien käyttöä. Keskustelimme myös opiskelijoiden haastavista kokemuksista kommunikointitilanteissa, joita he ovat esimerkiksi harjoittelujen aikana kohdanneet. Lopuksi he vastasivat palautekyselyyn Webropol-sivustolla.

Varmistimme opinnäytetyömme luotettavuuden sillä, että panostimme tietoperustan kirjoittamiseen. Hyödynsimme opinnäytetyössä koulutuksesta saamaamme osaamista, jonka avulla pystyimme luomaan luotettavan sisällön verkkosivustolle.

9 ITSEOPISKELUMATERIAALIN JA LÄHIPÄIVÄN RAKENTUMINEN

Itseopiskelumateriaali on verkkosivusto, joka sisältää tietoa eri puhevammoista, kommunikointimenetelmistä, tulkkauspalvelusta sekä vuorovaikutuksesta ja kohtaamisesta. Itseopiskelumateriaaliin on koottu kattavasti ja luotettavasti tietoa eri oppimistavat huomioiden niin opiskelijoille kuin alan ammattilaisille. Itseopiskelumateriaalissa on tietoa videoiden, tekstien ja tehtävien muodossa.

Itseopiskelumateriaalin lisäksi toteutimme lähipäivän Turun ammattikorkeakoulun tiloissa, Sun hyvä elämä -klinikalla. Lähipäivässä opiskelijat pääsivät syvennymään kommunikointimenetelmien käyttöön.

9.1 Yhteistyötahomme Sun hyvä elämä -klinikka

Opinnäytetyömme yhteistyötaho on Sun hyvä elämä -klinikka, joka on Turun ammattikorkeakoulun opiskelijoiden moniammatillinen harjoitteluympäristö. Klinikka tarjoaa muun muassa fysio- ja toimintaterapiapalveluja, liikuntaa ja toimintakykyä ylläpitävää ohjausta, näytteenotto- ja laboratoriopalveluja, välineitä kohti esteettöntä ja turvallista asumista, kokonaisvaltaista liikkumisen ja toimintakyvyn arviointia sekä suun terveydenhuollon palveluja. (Turku amk. Työelämälle. Meille sun hyvä elämä on tärkeä.)

Klinikalla suunnitellaan opettajan kanssa palveluja asiakkaiden tarpeiden mukaan. Palveluita on tarjolla klinikan tiloissa, asiakkaan kotona tai etänä. Klinikka perustettiin maaliskuussa 2020, kun koronaviruksen myötä harjoittelupaikkoja oli vaikea saada. Ratkaisu löydettiin klinikkatoiminnan muodossa. Klinikalla opiskelijat pääsevät konkreettisesti harjoittelemaan työelämän taitoja. Opiskelijat ovat esimerkiksi järjestäneet työhyvinvointipäiviä Turun ammattikorkeakoulun henkilökunnalle sekä Kosken kunnan senioriasukkaille. (Turku amk 2021.)

9.2 Itseopiskelumateriaalin tavoitteet

Itseopiskelumateriaalin tavoitteena oli, että toteutuksen jälkeen opiskelijat ovat tietoisempia puhevammaisuudesta, eri kommunikointimenetelmistä, tulkkauspalvelusta sekä vuorovaikutuksesta ja kohtaamisesta puhevammaisen henkilön kanssa. Tavoitteena oli, että opiskelijat osaavat etsiä ja hyödyntää netistä löytyvää materiaalia ja ymmärtävät tulkkauspalvelun ja kommunikointimenetelmien periaatteet ja miten niitä käytetään. Opiskelijat ymmärtävät, miten puhevammat vaikuttavat kommunikointiin ja oivaltavat vuorovaikutuksen ja kohtaamisen tärkeyden tulevassa työssään.

Turun ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveystieteiden opintosuunnitelmiin sisältyy suppeasti tietoa vuorovaikutuksen näkökulmasta, joten siksi halusimme tarttua tähän ja antaa kehitysehdotuksen. Sosiaali- ja terveystieteiden opiskelijat opiskelevat erilaisista sairauksista ja vammoista enemmän teoriapohjaisesti sekä hoidollisesta näkökulmasta kuin vuorovaikutukseen liittyen. Sairaanhoidajien opintosuunnitelmaan kuuluu kurssi vammaisten hoitotyöstä ja monikulttuurisuudesta (Turku amk. Etusivu. Amk tutkinto. päivätoteutus. sairaanhoitajakoulutus). Fysioterapeuttien opintosuunnitelmaan sisältyy neurologisen asiakkaan toimintakykyä tukeva fysioterapia eri ikäkausina (Turku amk. Etusivu. Amk tutkinto. Fysioterapeuttikoulutus). Opintosuunnitelmiin ei juurikaan kuulu sitä, mitä eri haasteita vammat voivat tuoda vuorovaikutustilanteisiin.

Itseopiskelumateriaali kehittää myös opiskelijoiden itseohjautuvaa oppimista. Opiskelijoilla on eri kokemuspohja puhevammaisuuteen liittyen, esimerkiksi osa on jo kohdannut harjoitteluissa tai työelämässä puhevammaisia tai tulkin käyttäjiä. Itseopiskelumateriaalin avulla opiskelijoilla on mahdollisuus yhdistää uutta tietoa aikaisemmin opittuihin tietoihin. Itseopiskelumateriaali pohjautuu kognitiiviseen oppimiskäsitykseen. Päädyimme kognitiiviseen oppimiskäsitykseen, koska se sopii parhaiten tapaan oppia itsenäisesti verkkoympäristössä. Halusimme antaa ratkaisun tekemällä verkkosivusto, jossa on kaikki aiheeseen liittyvä tieto samassa paikassa ja helposti saatavilla ja näin mahdollistetaan oppiminen ajasta tai paikasta riippumatta.

9.3 Itseopiskelumateriaalin sisältö

Itseopiskelumateriaali on WordPress-verkkosivupalvelulle toteutettu verkkosivusto. Päädyimme tälle verkkosivupalveluun, sillä se on helppokäyttöinen ja ilmainen palvelu. Verkkosivuston osoite on <https://kommunikoinninmahdollisuudet.wordpress.com/>. Verkkosivusto nimettiin opinnäytetyömme mukaan. Sinne olemme koonneet tietoa puhevammaisuudesta, eri kommunikointimenetelmistä, tulkkauspalvelusta, sekä vuorovaikutuksesta ja kohtaamisesta. Verkkosivusto koostuu monipuolisesti erilaisista materiaaleista, esimerkiksi videoista, kuvista ja linkeistä. Pyrimme rajaamaan aiheet Turun ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalan opiskelijoille sopiviksi ja heidän näkökulmastaan oleellisiin aihealueisiin. Jokaisen aihealueen jälkeen oli linkki Jamboard-sivustolle, jossa oli kysymys, johon opiskelijat vastasivat. He saivat myös vapaasti kirjoittaa ajatuksiaan ja kysymyksiään Jamboard-sivustolle. Verkkosivustolle tehty materiaali on vapaasti kaikkien saatavilla kahden vuoden ajan. Itseopiskelumateriaali on saavutettava, sillä sen käyttö kaikilla laitteilla on mahdollista.

Valitsimme itseopiskelumateriaaliin kuusi erilaista kommunikointimenetelmää, joita sosiaali- ja terveysalan ammattilaiset voivat nähdä asiakkaidensa käyttävän. Valitsimme kuvakommunikoinnin, sillä se on helppokäyttöinen ja kuvia on helpposti saatavilla. Kuvitettua materiaalia on internetissä jo paljon valmiina myös suoraan terveydenhuollon vuorovaikutustilanteisiin. Kirjoittamisen ja piirtämisen valitsimme, sillä ne ovat helpposti toteutettavissa. Menetelmään tarvitsee esimerkiksi vain paperin ja kynän. Kommunikointi- ja puhelaitteet ovat myös yleisiä kommunikointimenetelmiä. Ne voivat aiheuttaa hämmennystä, mutta myös herättää mielenkiintoa. Kommunikointi- ja puhelaitteet valitsimme koska ne yleistyvät teknologian kehittyessä.

Halusimme toteuttaa visuaalisen oppimisympäristön, joten materiaalit koostuvat videoista ja esityksistä. Videoissa kerrotaan perustietoa kommunikointimenetelmistä sekä näytetään esimerkkejä, miten kyseistä menetelmää voi käyttää. Videot ovat lyhyitä ja ytimekkäitä, jolloin opiskelijoilla mielenkiinto säilyy paremmin. Valitsemistamme kommunikointimenetelmistä kuvasimme videoesittelyt, joissa esittelimme menetelmää ja sen käyttöä. Piirtämiseen liittyen teimme muutaman

harjoituksen, joiden avulla opiskelijat pääsivät käytännössä harjoittelemaan kommunikointimenetelmää.

Puhevammaisten tulkkauspalvelu on vielä tuntematon asia monelle, joten halusimme lisätä tietoisuutta palvelusta. Toimme esiin myös tulkin roolia ja etiikkaa, jotta sosiaali- ja terveysalan ammattilaiset osaavat kohdata myös tulkin ja tietävät mitä tulkin työnkuvaan kuuluu, sillä he tulevat kohtaamaan tulevassa työssään tulkin käyttäjiä ja tulkkeja. Lisäsimme tähän Google Forms -testin, jossa opiskelijat saivat testata osaamistaan käytyään tulkkauspalvelu-välilehden läpi.

Viimeisenä valitsimme aiheeksi vuorovaikutuksen ja kohtaamisen, sillä on tärkeää että sosiaali- ja terveysalan ammattilaiset osaavat kohdata puhevammaisen ihmisen. Eleet ja ilmeet ovat tärkeä osa kommunikointia ja siksi halusimme nostaa ne esille. Viestiminen tapahtuu luonnollisesti ja huomaamatta eleiden ja ilmeiden avulla. Eleet ja ilmeet usein kertovat enemmän kuin sanat. Selkokielen tärkeys on hyvä huomioida ja siksi valitsimme tämän osaksi itseopiskelumateriaalia. Selkokieltä käyttämällä voidaan vähentää väärinymmärryksiä. Jokaisen olisi hyvä huomioida miten sanoittaa itseään, ettei esimerkiksi käytä liikaa oman alansa termistöä ja sanastoa. Kuvasimme esimerkkivideon lääkärin vastaanotolta, jossa lääkärillä ei ole taitoja kohdata puhevammaista henkilöä. Annoimme opiskelijoille tehtäväksi huomioida, mikä tilanteessa on huonoa ja mitä pitäisi muuttaa, jotta kommunikointi sujuisi paremmin. Ajattelimme, että videolta tilanteen konkreettisesti nähdessään opiskelijoille jää paremmin mieleen mitä olisi tärkeä huomioida, jotta kohtaamisesta tulee tasavertaista.

Verkkosivustolla on myös linkit ja materiaalit -osio, johon halusimme jakaa hyödyllisiä linkkejä, joista opiskelijat saavat lisää tietoa. Valmista kuvitettua materiaalia sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille löytyy jo paljon, joten olemme lisänneet verkkosivustolle valmiita tulostettavia materiaaleja heille hyödynnettäväksi. Kun materiaalit ovat helposti saatavilla, madaltaa se käyttöönoton kynnyksiä. Itseopiskelumateriaalin myötä opiskelijat ovat tietoisempia siitä, mistä heidän työhönsä liittyviä materiaaleja voi löytää.

Itseopiskelumateriaalin jokaiseen sivuun sisältyi Jamboard-linkki, jossa oli kysymyksiä aiheeseen liittyen. Jamboard on Googlen maksuton pilvipalvelusovellus ja sovelluksen valkotauluun voi kirjoittaa visuaalisin keinoin. Sovellusta voi hyödyntää opiskeluissa, etenkin etäopiskelussa, sillä sitä voi käyttää moni ihminen reaaliaikaisesti samaan aikaan. Jamboard on anonyymi ja siellä on laaja valikoima eri työkaluja esimerkiksi piirtotyökalu ja muistilapputyökalu. (Google for education 2018.) Valitsimme Jamboardin itseopiskelumateriaaliin, sillä se oli meille tuttu sekä se tuki materiaalin visuaalista ilmettä.

9.4 Lähipäivän tavoitteet

Lähipäivän tavoitteena oli tehdä yhteenveto itseopiskelumateriaalista ja vahvistaa itseopiskelumateriaalista saatuja oppeja. Opiskelijat pääsivät myös itse konkreettisesti kokeilemaan kommunikointimenetelmien käyttöä ja he saivat mahdollisuuden kysellä tarkentavia kysymyksiä aiheeseen liittyen. Lähipäivän tavoitteena oli myös vahvistaa opiskelijoiden ymmärrystä vuorovaikutuksen ja kohtaamisen tärkeydestä tulevassa työssään.

9.5 Lähipäivän sisältö

Lähipäivä toteutettiin Turun ammattikorkeakoulun tiloissa, Sun hyvä elämä -klinikalla, jossa teimme yhteenveton itseopiskelumateriaalista. Lähipäivässä syvennettiin kommunikointimenetelmien käyttöön ja käytiin läpi opiskelijoiden kysymyksiä aiheeseen liittyen. Kävimme yhdessä läpi jokaisen aihealueen Jamboardit, joihin opiskelijat olivat kirjoittaneet ajatuksiaan. Vastasimme kysymyksiin, joita oli tullut Jamboardiin sekä herätimme keskustelua niiden pohjalta. Esittelimme myös itseopiskelumateriaalin verkkosivustolta löytyvät linkit ja materiaalit, jotta he osaavat hyödyntää niitä tarvittaessa tulevaisuudessa. Opiskelijat pääsivät kokeilemaan itseopiskelumateriaalissa esiteltyjä kommunikointimenetelmiä. Tämän kautta opiskelijat ymmärsivät, että kommunikointimenetelmien käyttö vaatii kärsivällisyyttä ja kommunikointi voi olla hidasta. Mielestämme opiskelijat saivat par-

haimman hyödyn, kun heillä oli mahdollisuus itse harjoitella kommunikointimethodien käyttöä konkreettisesti. Lopuksi opiskelijoille jaettiin linkki Webropol-kyselyyn, jossa he antoivat palautetta itseopiskelumateriaalin toimivuudesta.

10 PALAUTEKYSELY JA TUTKIMUSMENETELMÄ

Valitsimme aineistokeruumenetelmäksi palautekyselyn, joka on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä. Se koostuu erilaisista lähestymistavoista ja tutkimusperinteistä. Laadulliselle tutkimukselle ei ole vain yhtä määritelmää, sillä mahdollisia lähestymis- ja analyysitapoja on monia. Laadulliseen tutkimukseen kuuluu erilaisia ominaispiirteitä, joita ovat muun muassa keskittyminen toimintaan, kvalitatiivisen aineiston suosiminen ja mitä- ja miten-kysymysten painottaminen. Laadullinen tutkimus perustuu empiirisiin aineistoihin, joita on esimerkiksi haastattelut, keskustelut, kuvat ja tilastot. (Tietoarkisto. Laadullisen tutkimuksen ominaispiirteet.) Laadullinen tutkimusmenetelmä keskittyy yksittäisiin tapauksiin, eikä tutkimustuloksia voida yleistää (Kananen 2014, 19).

Kyselytutkimuksessa esitetään kysymyksiä kyselylomakkeen avulla. Se muistuttaa haastattelututkimusta, mutta kyselytutkimuksessa lomake täytetään itsenäisesti. (Vehkalahti 2019, 11.) Kyselylomake on tärkeää suunnitella tarkoin, sillä muutoksia on mahdoton tehdä jälkikäteen esimerkiksi kysymysten asetteluun (Vehkalahti 2019, 20).

Teimme palautekyselyn, jonka avulla kartoitimme itseopiskelumateriaalin käytettävyyttä ja luotettavuutta Turun ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveystieteiden opiskelijoille. Palautekyselyn vastausten perusteella analysoimme, kokivatko opiskelijat materiaalin hyödylliseksi ja omaa ammattitaitoa kehittäväksi sekä oliko oppimisympäristön rakenne toimiva. Palautekysely rakennettiin Webropol-sivustolle, joka on tutkimus ja tiedonkeruu ohjelma. Se on helppokäyttöinen, sillä sitä voi käyttää internetin välityksellä paikasta riippumatta. (Heikkilä 2014, 67.)

11 KYSELYN TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Palautekyselyn kysymykset muodostettiin niin, että ne olivat neutraaleja eivätkä johdatelleet vastaajaa vastaamaan millään tietyllä tavalla (Tähtinen, Laakkonen & Broberg, 2020, 59). Opiskelijoiden osallistuminen palautekyselyyn oli vapaaehtoista. Kyselyyn vastaaminen tapahtui anonyymisti. Aineisto kerättiin ja analysoitiin luotettavasti, sillä Webropol-sivustolle tallennettuja tietoja ei luovuteta tai käsitellä EU:n ulkopuolella. Toiminnassa noudatetaan erilaisia tietoturvastandardeja. (Webropol. Tuotteemme.) Palautekyselyn tulokset vahvistavat tuotteen ja täten myös opinnäytetyön luotettavuutta.

Kysymykset laadittiin itseopiskelumateriaalin pohjalta Turun ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveystieteiden opiskelijoille. Palautekyselyllä selvitimme esimerkiksi olisiko itseopiskelumateriaali hyödyllinen lisä Turun ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveystieteiden opintosuunnitelmaan. Selvitimme myös, toimisiko itseopiskelumateriaali itsenäisesti ilman lähipäivän toteutusta, sekä saivatko opiskelijat lisää tietoa puhevammaisuudesta, kommunikointimenetelmistä, tulkkauspalvelusta sekä vuorovaikutuksesta ja kohtaamisesta puhevammaisen henkilön kanssa.

Palautekyselyssä (LIITE2) oli kysymyksiä 14. Olemme valinneet esiteltäväksi kahdeksan kysymystä, jotka esittelemme tarkemmin. Vastausten perusteella itseopiskelumateriaalia voi kehittää tulevaisuudessa. Monivalintakysymykset esitettiin numeerisesti alkaen vaihtoehdosta numero yksi, täysin eri mieltä ja päättyen numeroon viisi, täysin samaa mieltä. Analysoimme tuloksia keskiarvon (1–5) perusteella. Kyselyyn vastasi kaikki kahdeksan opiskelijaa. Koska osallistujamäärä oli pieni, oli vaikea tehdä laajempia johtopäätöksiä.

Opiskelijat vastasivat palautekyselyyn itseopiskelumateriaalin toteutuksen jälkeen. Koska oli mahdollista, että kaikki opiskelijat eivät pääse osallistumaan molempiin toteutuspäiviin, rakensimme kyselyn niin, että itseopiskelumateriaalin toteutuspäivän keskiviikon 24.11.2021 osallistujat eivät vastanneet perjantain 26.11.2021 lähipäivään liittyviin kysymyksiin. Jos opiskelija osallistui molempiin

päiviin, vastasi opiskelija kaikkiin palautekyselyn kysymyksiin. Kaikki kahdeksan opiskelijaa pääsivät osallistumaan molempien päivien toteutukseen.

Palautekyselyn aloitimme kysymällä taustatietoja, esimerkiksi millä vuosikurssilla opiskelija on. Opiskelijoista kuusi oli kolmannen vuosikurssin opiskelijoita, ja kaksi neljännen vuosikurssin opiskelijoita. Kysyimme opiskelijoiden vuosikurssia, sillä mitä pidemmällä opinnoissa opiskelija on, sitä enemmän tietoa hänellä voi olla aiheeseen liittyen. Kysyimme myös mitä alaa opiskelijat opiskelevat koska emme tienneet etukäteen, minkä sosiaali- ja terveystieteiden opiskelijoita toteutukseen osallistuu. Toteutukseen osallistui kaksi fysioterapeuttiopiskelijaa ja kuusi sairaanhoitajaopiskelijaa.

Neljännessä kysymyksessä opiskelijat arvioivat verkkosivuston toimivuutta. Kysymyksiä tässä osiossa oli kuusi. Osiossa selvitimme verkkosivuston helppokäyttöisyyttä, ulkoasun selkeyttä, kieliasua, linkkien toimivuutta, verkkosivuston asiantuntijuutta sekä Jamboardin helppokäyttöisyyttä.

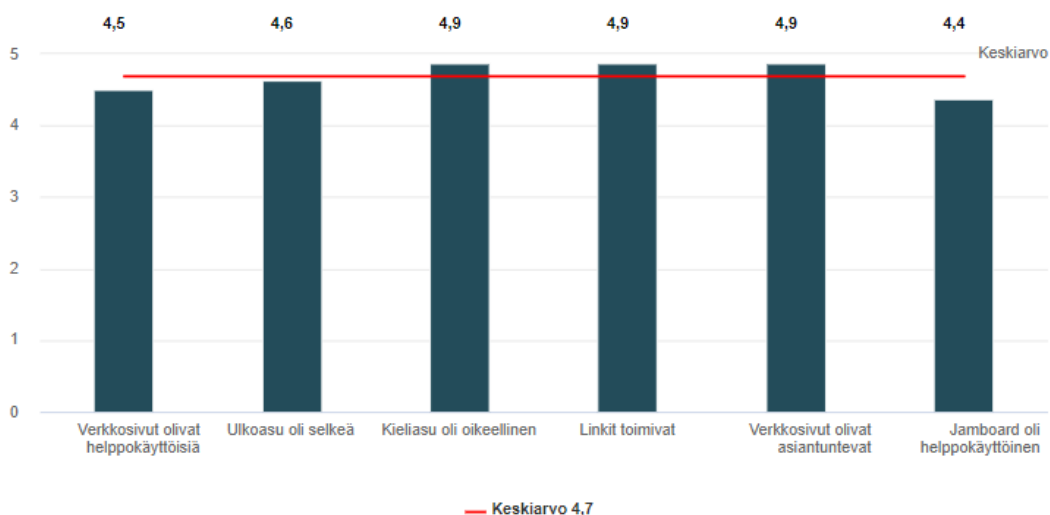
Neljä vastaajista oli jokseenkin samaa mieltä, että verkkosivusto oli helppokäyttöinen sekä neljä vastaajaa oli täysin samaa mieltä, keskiarvona oli 4,5. Viisi vastaajista oli täysin samaa mieltä, että ulkoasu oli selkeä, ja kolme vastaajaa vastasi olevansa jokseenkin samaa mieltä, keskiarvona oli 4,6. Seuraavassa kolmessa kysymyksessä, jotka olivat: oliko kieliasu oikeellinen, toimivatko linkit sekä olivatko verkkosivustot asiantuntevat, seitsemän vastaajaa oli täysin samaa mieltä ja yksi vastaajista oli jokseenkin samaa mieltä, keskiarvona oli 4,9. Viimeisenä tässä osiossa kysyttiin Jamboardin helppokäyttöisyyttä. Yksi vastaajista ei osannut sanoa, kolme vastaajista oli jokseenkin samaa mieltä ja neljä vastaajista oli täysin samaa mieltä, keskiarvona oli 4,4. Vastauksista kävi ilmi, että Jamboard ei ollut opiskelijoille täysin tuttu. Olimme lisänneet sivuille ohjeistuksen Jamboardin käytöstä, mutta se olisi voinut olla kattavampi. Kysymyksen kokonaiskeskiarvosta 4,7 voimme päätellä, että olimme kuitenkin onnistuneet rakentamaan selkeän verkkosivuston.

Vastausten perusteella (KUVIO 1) voidaan päätellä, että verkkosivusto toimi eikä opiskelijoilla ollut suuria ongelmia itseopiskelumateriaalia opiskellessa. Alhaisimman keskiarvon (4,4) sai viimeinen kysymys, oliko Jamboard helppokäyttöinen.

4. Arvioi verkkosivujen toimivuutta

1=täysin eri mieltä, 2=jokseenkin eri mieltä, 3=en osaa sanoa, 4=jokseenkin samaa mieltä, 5=täysin samaa mieltä

Vastaajien määrä: 8

KUVIO 1. Verkkosivuston toimivuuden arviointi

Seitsemännessä kysymyksessä kartoitimme, saivatko opiskelijat lisää tietoa puhevammaisuudesta, kommunikointimenetelmistä, tulkkauspalvelusta sekä vuorovaikutuksesta ja kohtaamisesta puhevammaisen henkilön kanssa.

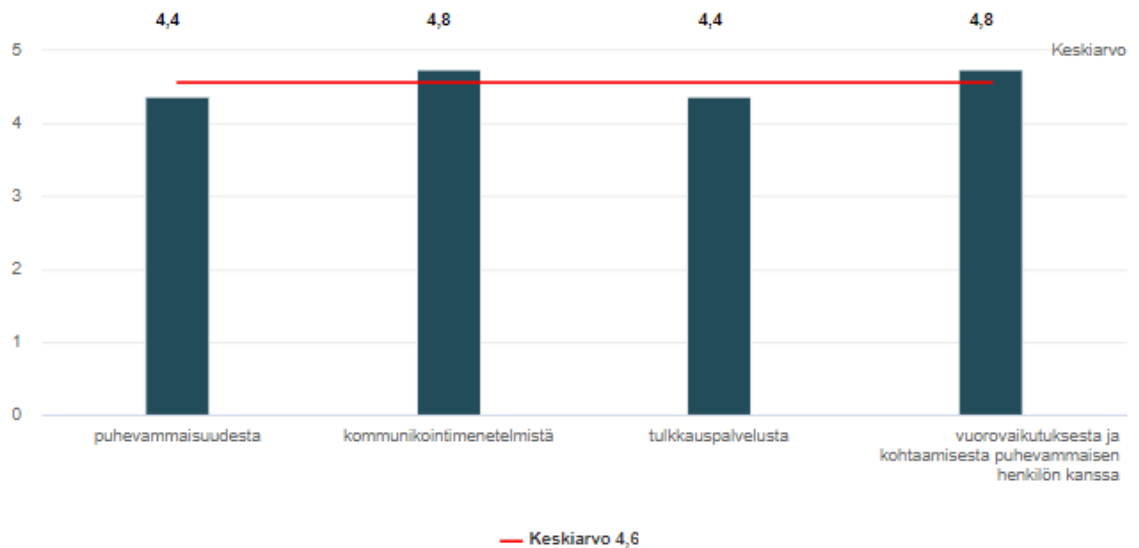
Ensin kartoitimme, saivatko opiskelijat lisää tietoa puhevammaisuudesta. Yksi vastaajista ei osannut sanoa, kolme vastaajaa oli jokseenkin samaa mieltä ja neljä vastaajaa täysin samaa mieltä, keskiarvona oli 4,4. Toisena kysyimme, saivatko opiskelijat lisää tietoa tulkkauspalvelusta. Kaksi vastaajaa ei osannut sanoa, yksi vastaaja oli jokseenkin samaa mieltä ja viisi vastaajaa oli täysin samaa mieltä, keskiarvona oli 4,4. Kolmantena kysyimme, saivatko opiskelijat lisää tietoa eri kommunikointimenetelmistä. Kaksi vastaajista oli jokseenkin samaa mieltä ja kuusi vastaajaa täysin samaa mieltä, keskiarvona oli 4,8. Viimeisenä kysyimme, saivatko opiskelijat lisää tietoa vuorovaikutuksesta ja kohtaamisesta puhevammaisen henkilön kanssa. Kaksi vastaajaa oli jokseenkin samaa mieltä ja kuusi vastaajaa täysin samaa mieltä, keskiarvona oli 4,8. Kysymyksen kokonaiskeskiarvoksi muodostui 4,6.

Vastausten perusteella (KUVIO 2) voidaan päätellä, että itseopiskelumateriaali sisälsi opiskelijoille uutta tietoa. Eniten uutta tietoa opiskelijat saivat kommunikointimenetelmistä sekä vuorovaikutuksesta ja kohtaamisesta puhevammaisen henkilön kanssa. Tavoitteenamme oli painottaa kommunikointimenetelmiä sekä vuorovaikutusta ja kohtaamista opiskelijoille, joten tästä voimme päätellä, että saavutimme tavoitteemme.

7. Sain lisää tietoa

1=täysin eri mieltä, 2=jokseenkin eri mieltä, 3=en osaa sanoa, 4=jokseenkin samaa mieltä, 5=täysin samaa mieltä

Vastaajien määrä: 8

KUVIO 2. Tiedon saaminen

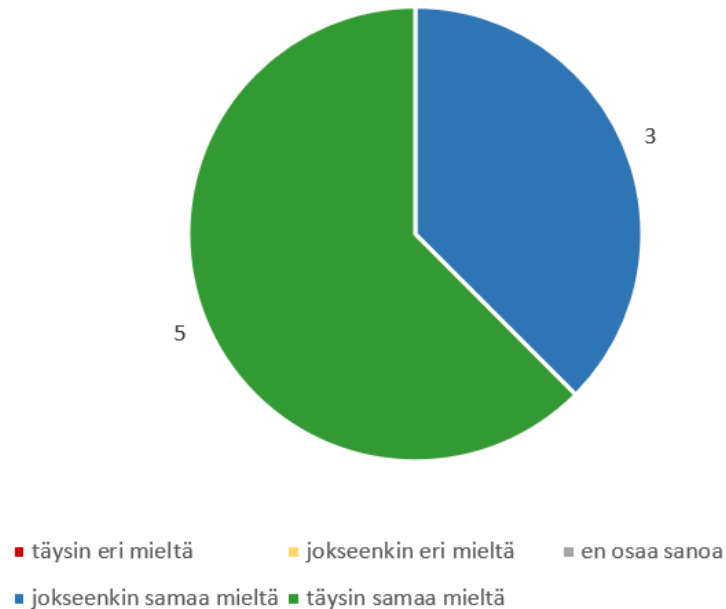
Kahdeksannessa kysymyksessä kartoitimme, kokivatko opiskelijat itseopiskelumateriaalin hyödylliseksi tulevassa ammatissaan. Kolme vastaajista oli jokseenkin samaa mieltä ja viisi vastaajista täysin samaa mieltä. Kysymyksen keskiarvoksi tuli 4,6.

Vastausten perusteella (KUVIO 3), voidaan päätellä, että itseopiskelumateriaali sisälsi opiskelijoille hyödyllistä tietoa. Olimme osanneet huomioida kohderyhmän materiaalia rakentaessa.

8. Koitko, että itseopiskelumateriaalista oli hyötyä sinulle tulevassa ammatissasi?

1= täysin eri mieltä, 2= jokseenkin eri mieltä, 3= en osaa sanoa, 4= jokseenkin samaa mieltä, 5= täysin samaa mieltä

Vastaajien määrä: 8

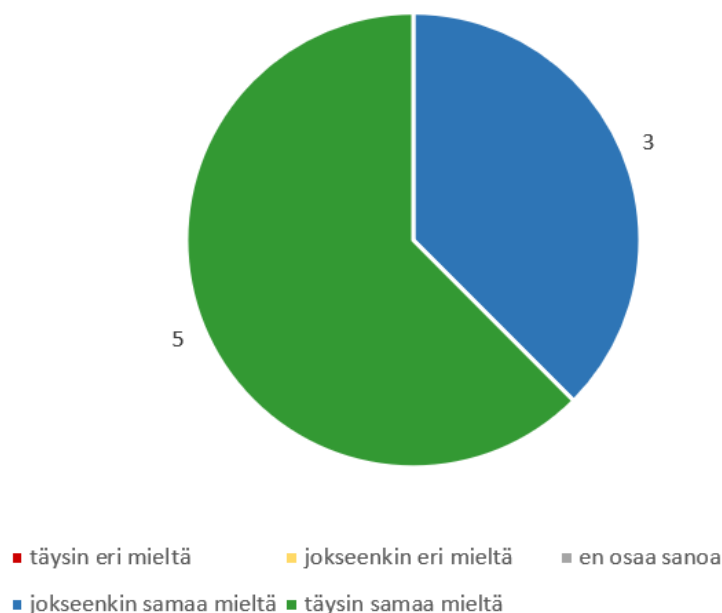
KUVIO 3. Itseopiskelumateriaalin hyöty tulevassa ammatissa

Yhdeksännessä kysymyksessä kartoitimme, kokivatko opiskelijat, että sosiaali- ja terveysalan koulutukseen pitäisi sisällyttää enemmän tietoa puhevammaisista henkilöistä ja kommunikointimenetelmistä. Kolme vastaajaa oli jokseenkin samaa mieltä ja viisi vastaajaa täysin samaa mieltä, keskiarvona oli 4,6. Vastausten perusteella (KUVIO 4) voidaan päätellä, että opiskelijoiden mielestä heidän opintoihinsa pitäisi sisällyttää enemmän tietoa näistä aiheista.

9. Koetko, että sosiaali- ja terveysalan koulutukseen pitäisi sisällyttää enemmän tietoa puhevammaisista henkilöistä ja kommunikointimenetelmistä?

1=täysin eri mieltä, 2=jokseenkin eri mieltä, 3=en osaa sanoa, 4=jokseenkin samaa mieltä, 5=täysin samaa mieltä

Vastaajien määrä: 8

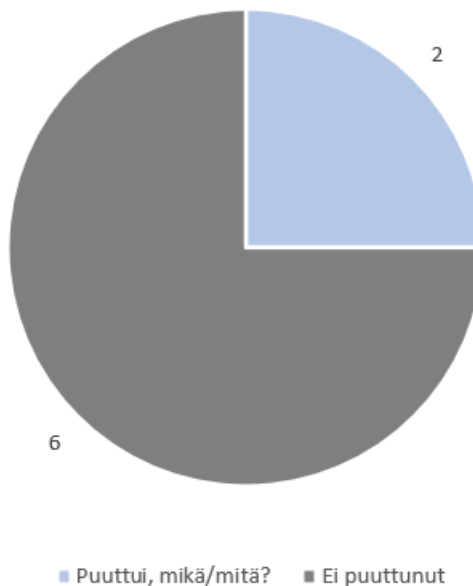

KUVIO 4. Sosiaali- ja terveysalan koulutukseen pitäisi sisällyttää enemmän tietoa puhevammaisista henkilöistä ja kommunikointimenetelmistä

Kymmenennessä kysymyksessä kartoitimme, puuttuiko itseopiskelumateriaalista jotain. Kuusi vastaajista oli sitä mieltä, että itseopiskelumateriaalista ei puuttunut mitään ja kahden vastaajan mielestä videoihin olisi ollut hyvä lisätä tekstitykset. Vastausten perusteella (KUVIO 5) voidaan päätellä, että meidän olisi pitänyt tekstittää videot, jotta ne olisivat saavutettavampia. Myös laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta (L 306/2019) velvoittaa että digitaaliset palvelut ovat yhdenvertaisesti kaikille saatavilla. Näiden vuoksi tekstitimme videot.

10. Puuttuiko itseopiskelumateriaalista jotain mielestäsi?

Vastaajien määrä: 8

KUVIO 5. Itseopiskelumateriaalin puutteet

Yhdennessätoista kysymyksessä kartoitimme, tukiko perjantain yhteenveto itseopiskelumateriaalin tekemistä. Neljä vastaajista oli jokseenkin samaa mieltä ja neljä täysin samaa mieltä siitä, että perjantain yhteenveto tuki itseopiskelumateriaalin tekemistä. Kokonaiskeskiarvona oli 4,5. Kahdennessatoista kysymyksessä selvitimme, olisiko itseopiskelumateriaali toiminut ilman lähiopetusta. Kolme vastaajista oli jokseenkin samaa mieltä, kaksi vastaajista ei osannut sanoa ja kolme vastaajista jokseenkin eri mieltä. Kokonaiskeskiarvona oli 3,0.

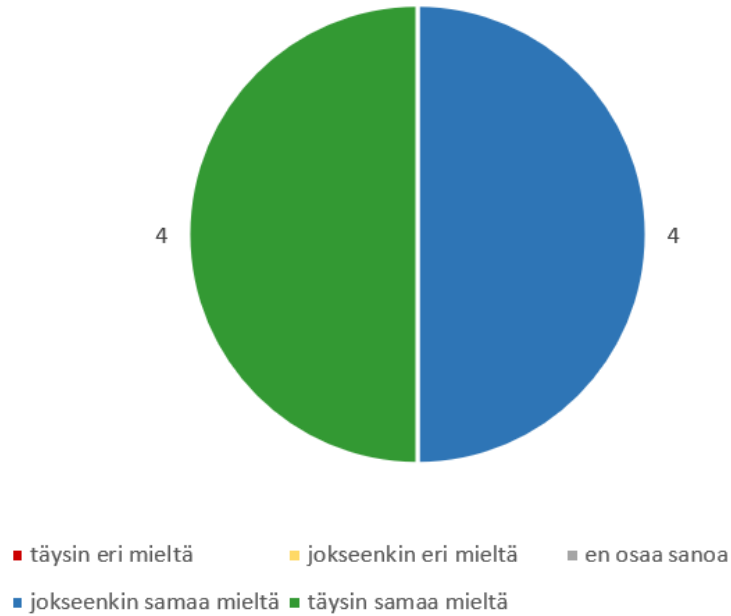
Vastausten perusteella (KUVIO 6 ja KUVIO 7) voimme päätellä, että perjantain yhteenveto tuki itseopiskelumateriaalin tekemistä, mutta itseopiskelumateriaali toimii myös ilman lähiopetusta.

11. Perjantain yhteenveto tuki itseopiskelumateriaalin tekemistä

1= täysin eri mieltä, 2= jokseenkin eri mieltä, 3= en osaa sanoa, 4= jokseenkin samaa mieltä, 5= täysin samaa mieltä

Vastaajien määrä: 8

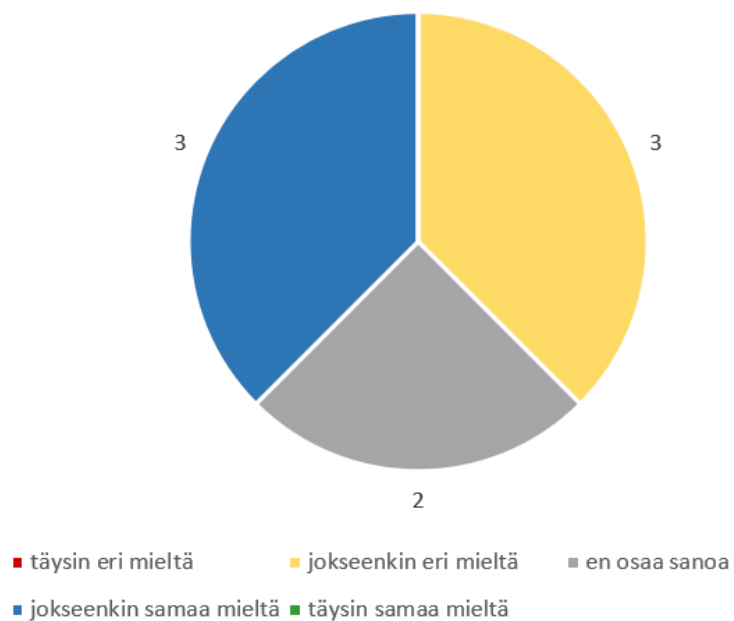

KUVIO 6. Lähiopetus tuki itsenäistä opiskelua

12. Itseopiskelumateriaalin toteutus olisi toiminut ilman lähiopetusta

1= täysin eri mieltä, 2= jokseenkin eri mieltä, 3= en osaa sanoa, 4= jokseenkin samaa mieltä, 5= täysin samaa mieltä

Vastaajien määrä: 8

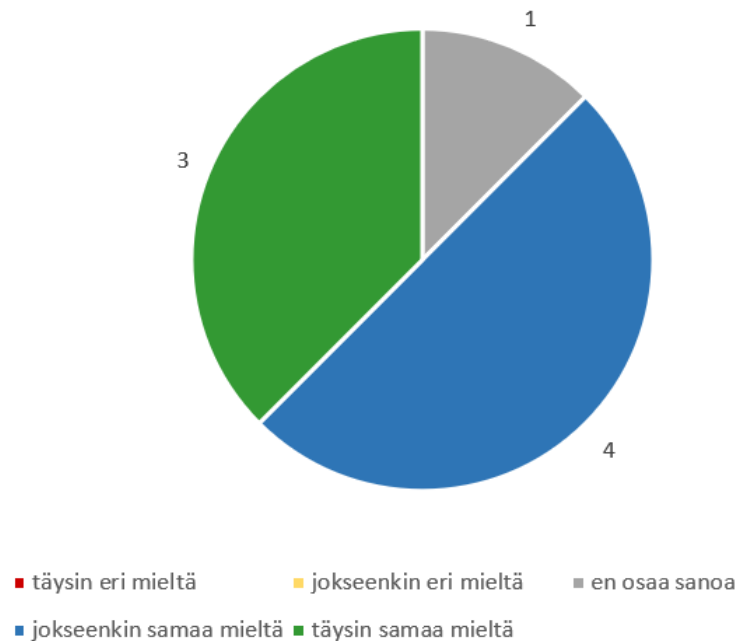
KUVIO 7. Itseopiskelumateriaalin voi toteuttaa itsenäisesti

Kolmannessatoista kysymyksessä kartoitimme tukiko kommunikointimenetelmien konkreettinen kokeilu oppimista. Yksi vastaajista ei osannut sanoa, neljä vastaajista oli jokseenkin samaa mieltä ja kolme täysin samaa mieltä. Kokonaiskeskiarvona oli 4,3. Vastausten perusteella (KUVIO 8) voidaan päätellä, että lähipäivä oli hyödyllinen ja kommunikointimenetelmien konkreettinen käyttö tuki oppimista.

13. Tukiko kommunikointimenetelmien konkreettinen kokeileminen oppimistasi?

1= täysin eri mieltä, 2= jokseenkin eri mieltä, 3= en osaa sanoa, 4= jokseenkin samaa mieltä, 5= täysin samaa mieltä

Vastaajien määrä: 8

KUVIO 8. Kommunikointimenetelmien kokeileminen tuki oppimisprosessia

12 POHDINTA

Kehittämispainotteisen opinnäytetyön kehittämisen kohteeksi valitsimme vuorovaikutuksen ja kohtaamisen puhevammaisen henkilön kanssa, koska aihe on tärkeä ja huomasimme selkeän puutteen siinä, että sosiaali- ja terveysalan opintosuunnitelmassa on suppeasti opintoja kommunikoinnin näkökulmasta. Halusimme myös vahvistaa yhteistyötä Turun Diakonia-ammattikorkeakoulun ja Turun ammattikorkeakoulun välillä, koska se on vähäistä ja kaikki hyötyisivät tästä yhteistyöstä. Sosiaali- ja terveysalan ammattilaiset eivät välttämättä ole tietoisia puhevammaisten tulkkauspalvelusta, joten tämän yhteistyön edistäminen on tärkeää myös tulevaisuudessa, jotta sosiaali- ja terveysalan ammattilaiset osaavat tarjota lainmukaista tulkkauspalvelua asiakkaille.

Itseopiskelumateriaalin myötä opiskelijoilla on vastaisuudessa keinoja, joita he voivat hyödyntää. Monelle tulkkauspalvelu oli tuttu, mutta puhevammaisten tulkkauspalvelu ei. Opiskelijat olivat nähneet harjoittelussa vieraiden kielten tulkkausta, mutta eivät puhevammaisten tulkkausta. Nyt opiskelijat ovat tietoisempia puhevammaisten tulkkauspalvelusta, kuka palvelusta hyötyy ja mistä sitä voi hakea. Itseopiskelumateriaali toimii myös yksinään, mutta kommunikointimenetelmät ja niiden käyttö voi jäädä etäiseksi, jos ei pääse niitä itse kokeilemaan. Opinnäytetyömme työelämäohjaaja oli tyytyväinen itseopiskelumateriaaliin ja oli halukas ottamaan sen käyttöön myös muiden opiskelijoiden kanssa. Olemme tyytyväisiä, että itseopiskelumateriaali on koettu hyödylliseksi ja opettajat sekä opiskelijat huomasivat itseopiskelumateriaalin myötä tarpeen sisällyttää opintoja vuorovaikutuksen näkökulmasta opintosuunnitelmaan.

Lähipäivä oli onnistunut kokonaisuus. Lähipäivän hyöty oli se, että pääsimme tapaamaan Sun hyvä elämä -klinikan opiskelijat ja pystyimme herättämään keskustelua itseopiskelumateriaalin aiheisiin liittyen. Opiskelijat jakoivat rohkeasti omia kokemuksiaan kommunikointitilanteista. Suurin osa opiskelijoista oli jo aikaisemmin kohdannut puhevammaisia henkilöitä, mutta heillä ei ollut keinoja

selvittää mitä asiakkaalla oli ollut sanottavana. Hyötynä oli myös se, että opiskelijat pääsivät konkreettisesti kokeilemaan eri kommunikointimenetelmiä. Mielestämme tällainen toteutustapa tuki toinen toistaan.

Opinnäytetyön työstäminen oli meille haastavaa sekä opettavaista. Olemme tyytyväisiä lopputulokseen, sillä olemme saavuttaneet asettamamme tavoitteet. Meillä ei ollut aikaisempaa kokemusta verkkosivuston tekemisestä, mutta opinnäytetyön aikana osaamisemme karttui ja nyt osaamme rakentaa erilaisia verkkosivustoja WordPress-verkkosivupalveluun. Halusimme toteuttaa mahdollisimman visuaalisen verkkosivuston, missä tietoa on kattavasti ja helposti saatavilla. Tällöin oppimisympäristö on mielekkäämpi. Teimme verkkosivustolle paljon videoita. Videot sisältävät teoriaa ja käytännön vinkkejä kommunikointimenetelmien käyttöön. Saimme palautekyselystä hyvää palautetta verkkosivuston käytettävyydestä, joten voimme päätellä, että onnistuimme tavoitteessamme tehdä visuaalinen ja mielekäs oppimisympäristö. Haasteena opinnäytetyössämme oli videoiden kuvaaminen, koska meillä ei ollut käytössä tarvittavia välineitä. Saamamme kuvausvälineet eivät toimineet ja kuvausympäristö ei ollut tarpeisiimme sopiva. Lopulta keksimme ratkaisun ongelmaamme ja olemme tyytyväisiä lopputulokseen.

Tuotetta voi jatkokehittää kuvaamalla videot oikeiden asiakkaiden kanssa aidoissa ympäristöissä. Videoista kävisi paremmin ilmi kommunikointimenetelmien käyttöä ja niistä näkisi tilanteen todenmukaisesti, niin haasteet kuin onnistumisetkin. Toisena jatkokehitysideana itseopiskelumateriaalia voisi laajentaa. Materiaali voisi sisältää enemmän erilaisia vinkkejä kommunikointimenetelmien käytöstä sekä esitellä erilaisia hyödyllisiä applikaatioita. Lisäksi harjoitteita voisi olla enemmän. Kolmantena jatkokehitysideana itseopiskelumateriaalia voisi mainostaa laajemmalle kohderyhmälle, esimerkiksi varhaiskasvatuksen henkilökunnalle, erityiskouluille, avustajille ja asumispalveluyksiköille. Itseopiskelumateriaali voisi olla lisäkoulutus tai osa uuden työntekijän perehdytystä.

LÄHTEET

- Aivoliitto. Aivoverenkiertohäiriö. Sairastumisen jälkeen. Muutokset. Kieli-puhehäiriöt. Afasia. Saatavilla 15.4.2021 <https://www.aivoliitto.fi/aivoverenkiertohairio/sairastumisen-jalkeen/muutokset/kieli-puhehairiot/afasia/>
- Aivoliitto. Kehityksellinen kielihäiriö. Tietoa. Saatavilla 15.4.2021 <https://www.aivoliitto.fi/kehityksellinenkielihairio/tietoa/>
- Aivoliitto. Kommunikaatiokeskus. Kehityksellinen kielihäiriö. Vinkkejä arkeen. Kuvat. Saatavilla 23.9.2021 <https://www.aivoliitto.fi/kommunikatiokeskus/kehityksellinenkielihairio/vinkkeja-arkeen/kuvat/>
- Aivoliitto. Kommunikaatiokeskus. Kehityksellinen kielihäiriö. Vinkkejä arkeen. Ilmeet, eleet ja piirtäminen. Saatavilla 23.9.2021 <https://www.aivoliitto.fi/kommunikatiokeskus/kehityksellinenkielihairio/vinkkeja-arkeen/ilmeet-eleet-ja-piirtaminen/>
- Aivosäätiö. Aivotutkimus. Diagnoosi. Kehitysvammat. Saatavilla 14.2.2022 <https://www.aivosaatio.fi/diagnoosi/kehitysvammat/>
- Autism.org. Advice and guidance. Communication. Communication tools. Social stories and comic strip conversations. Saatavilla 20.10.2021 <https://www.autism.org.uk/advice-and-guidance/topics/communication/communication-tools/social-stories-and-comic-strip-conversations>
- Autismiliitto. Autismikirjo. Autismi. Saatavilla 15.4.2021 <https://www.autismiliitto.fi/autismikirjo/autismi>
- Cp-liitto. Cp-vamma. Saatavilla 14.3.2021 <https://cp-liitto.fi/cp-vamma/>
- Diak LibGuides. Tiedonhaun oppaat. Osallistavan ja tutkivan kehittämisen opas 2.0. Opinnäytetyö Diakissa. Opinnäytetyön erilaiset toteuttamistavat. Saatavilla 8.2.2022 <https://libguides.diak.fi/c.php?g=670543&p=4760648#s-lg-box-15268738>
- Gavrilov, T. (07.10.2020). Kuvakommunikointi kuuluu kaikille. *AMK-lehti/UAS journal*. Saatavilla <https://uasjournal.fi/3-2020/kuvakommunikointi-kuuluu-kaikille/>

- Google for Education (16.11.2018). *Jamboard-sovelluksen esittely (Ensimmäinen Jamboard-päivä)* [Video]. Saatavilla <https://www.youtube.com/watch?v=hVZPh8Zz8lw>
- Heikkilä, T. (2014). *Tilastollinen tutkimus* (9. uud. p.). Helsinki: Edita Publishing.
- Huhtanen, K. (toim.) (2017). *Puhetta tukevat ja korvaavat kommunikointimenetelmät Suomessa* (4. painos). Helsinki: Kehitysvammaliitto.
- Juhila, K. (i.a.) *Laadullisen tutkimuksen ominaispiirteet. Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Saatavilla 4.5.2021 <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/mita-on-laadullinen-tutkimus/laadullisen-tutkimuksen-ominaispiirteet/>
- Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Oppimiskäsitykset. Kognitiivinen oppimiskäsitys. Saatavilla 4.5.2021 <https://oppimateriaalit.jamk.fi/oppimiskasitykset/oppimiskasitykset/kognitiivinen-oppimiskasitys/>
- Jyväskylän yliopisto. Viesti. Verkkotuotanto. Ryhmäviesti. Vuorovaikutus. Viestintä. Nonverbaalinen. Saatavilla 5.10.2021 <https://www.jyu.fi/viesti/verkkotuotanto/ryhmaviesti/vuorovaikutus/viestinta/nonverbaalinen.html>
- Jyväskylän yliopiston Koppa. Avoimet. Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta humanisteille. Menetelmäpolku Tutkimusstrategiat. Määrällinen tutkimus. Saatavilla 14.3.2021 <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/maarallinen-tutkimus>
- Kajo. Kommunikoinnin apuvälineet. Saatavilla 13.10.2021 <https://www.kajo.fi/kommunikoinnin-apuvälineet>
- Kajo. Tuotteet. Kommunikoinnin apuvälineet. Lightwriter SL -40. Saatavilla 13.10.2021 <https://www.kajo.fi/tuotteet/kommunikoinnin-apuvälineet/lightwriter-sl-40>
- Kananen, J. (2014). Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä: Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylän ammattikorkeakoulu

- Karjalainen, A. & Wallenius-Penttilä, K. (toim.). (2020). *Eri tavoin kommunikoivien kohtaaminen sosiaali- ja terveystieteiden työssä*. (Diak opetus 5) Diakonia-ammattikorkeakoulu <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-493-359-9>
- Kartio J. (toim.) (2010). *Selkokieli ja vuorovaikutus*. (2. uud. p.) Helsinki: Kehitysvammaliitto.
- Kauppila, R. A. (2005). *Vuorovaikutus- ja sosiaaliset taidot: Vuorovaikutusopas opettajille ja opiskelijoille*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Kehitysvammaliitto. Kehitysvammaisuus. Saatavilla 14.3.2021 <https://www.kehitysvammaliitto.fi/kehitysvammaisuus/>
- Kehitysvammaliitto. Tikoteekki. Tietoa. Puhetta tukevat keinot. Saatavilla 13.10.2021 <https://www.kehitysvammaliitto.fi/tikoteekki/tietoa/puhetta-tukevat-keinot/>
- Kehitysvammaliitto. Tikoteekki. Tietoa. Puhevammaisten tulkkauspalvelu. Saatavilla 2.11.2021 <https://www.kehitysvammaliitto.fi/tikoteekki/tietoa/puhevammaisten-tulkkauspalvelu/>
- Kela. Henkilöasiakkaat. Vammaisten tulkkauspalvelu. Saatavilla 2.11.2021 <https://www.kela.fi/vammaisten-tulkkauspalvelu>
- Kela. Henkilöasiakkaat. Vammaisten tulkkauspalvelu. Tilaa tulkki. Muu kuin Kelan tulkkaus. Saatavilla 2.11.2021 <https://www.kela.fi/vammaisten-tulkkauspalvelu-muu-kuin-kelan-tulkkaus>
- Koslonen, T. & Nisula, M. (27.5.2019). Piirtäminen viestinnän ja tulkkauksen tukena. Humak. Saatavilla 15.10.2021 <https://www.humak.fi/blogi/piirtaminen-vestinnan-ja-tulkkauksen-tukena/>
- Kupias, P. & Koski M. (2012) *Hyvä kouluttaja*. Helsinki: Sanoma Pro.
- L 1301/2014. Sosiaalihuoltolaki. Saatavilla. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301#L4P31>
- L 133/2010. Laki vammaisen henkilön tulkkauspalvelusta. Saatavilla <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20100133>
- L 731/1999. Suomen perustuslaki. Saatavilla <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>
- L 306/2019. Laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta. Saatavilla <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2019/20190306#Lidm45237817072816>

- Launonen, K. & Korpijaakko-Huuhka A. (2006). *Kommunikoinnin häiriöt: Syitä, ilmenemismuotoja ja kuntoutuksen perusteita* (6. muuttumaton p.). Helsinki: Yliopistopaino.
- Lihastautiliitto. Lihastaudit. Diagnoosit. Motoneuronitaudit. Amyotrofinen lateraaliskleroosi (ALS). Saatavilla 26.4.2021 <https://lihastautiliitto.fi/lihastaudit/diagnoosit/motoneuronitaudit/amyotrofinen-lateraaliskleroosi-als/>
- Lindberg J. (1993) *Oppimaan oppiminen: Opas oppimistaitojen kehittämiseen*. (2. uud. p.). Turku: Turun yliopiston täydennyskoulutuskeskus
- Mönkkönen K., Kekoni T. & Pehkonen A. (toim.) (2019). *Moniammatillinen yhteistyö: Vaikuttava vuorovaikutus sosiaali- ja terveysalalla*. Helsinki: Gaudeamus.
- National autism resources. GoTalk 9. Saatavilla 13.10.2021 <https://nationalautismresources.com/gotalk-9>
- Neuroliitto. Tieto & tuki. Tietoa sairauksista. MS-tauti. Lääkehoito. Saatavilla 26.4.2021 <https://neuroliitto.fi/tieto-tuki/tietoa-sairauksista/ms-tauti/laakehoito/>
- Neuroliitto. Tieto & tuki. Tietoa sairauksista. MS-tauti. Mikä on MS-tauti? Saatavilla 26.4.2021 <https://neuroliitto.fi/tieto-tuki/tietoa-sairauksista/ms-tauti/mika-ms-tauti/>
- Neuroliitto. Tieto & tuki. Tietoa sairauksista. MS-tauti. MS-taudin oireet. Saatavilla 26.4.2021 <https://neuroliitto.fi/tieto-tuki/tietoa-sairauksista/ms-tauti/oireet/>
- Oulun ammattikorkeakoulu. Oppimisenäkemyks. Kognitiivinen. Saatavilla 4.5.2021 <http://www.oamk.fi/amok/oppimat/LO/Oppimisenakemys/html/kognitiivinen.html>
- Papunet. Tietoa puhevammaisuudesta. Mitä on puhevammaisuus? Saatavilla 14.3.2021 <https://papunet.net/tietoa/mita-on-puhevammaisuus>
- Papunet. Tietoa puhevammaisuudesta. Palvelut ja tukitoimet. Tulkkauspalvelu. Saatavilla 2.11.2021 <https://papunet.net/tietoa/tulkkauspalvelu>
- Papunet. Tietoa puhevammaisuudesta. Puhevammaisuuden syyt ja ilmenemismuodot. Saatavilla 14.3.2021 <https://papunet.net/tietoa/puhevammaisuuden-syyt-ja-ilmenemismuodot>

- Papunet. Tietoa. Eleet ja olemuskieli viestinnässä. Saatavilla 14.10.2021
<https://papunet.net/tietoa/eleet-ja-olemuskieli-viestinnassa>
- Papunet. Tietoa. Kommunikoinnin esteettömyys. Saatavilla 5.10.2021
<https://papunet.net/tietoa/kommunikoinnin-esteettomyys>
- Papunet. Tietoa. Kommunikointiohjelmat ipadiin. Saatavilla 13.10.2021
<https://papunet.net/tietoa/kommunikointiohjelmat-ipadiin>
- Papunet. Tietoa. Kuvat kommunikoinnissa. Saatavilla 23.9.2021 <https://papunet.net/tietoa/kuvat-kommunikoinnissa>
- Papunet. Tietoa. Laaja kommunikointikansio. Saatavilla 13.10.2021 <https://papunet.net/tietoa/laaja-kommunikointikansio>
- Papunet. Tietoa. Puhetta korvaava kommunikointi eli AAC. Saatavilla 14.2.2022
<https://papunet.net/tietoa/puhetta-korvaava-kommunikointi-eli-aac>
- Papunet. Tietoa. Selkokieli puheessa ja tekstissä. Saatavilla 14.10.2021
<https://papunet.net/tietoa/selkokieli-puheessa-ja-tekstissa>
- Papunet. Tietoa. Vuorovaikutus ja kommunikointi. Toimiva vuorovaikutus. LO-VIT. Saatavilla 10.11.2021 <https://papunet.net/tietoa/lovit-avain-onnistuneeseen-kohtaamiseen>
- Parkinson. Liikehäiriösairaudet. Parkinsonin tauti. Oireet. Saatavilla 3.11.2021
<https://www.parkinson.fi/liikehairiosairaudet/parkinsonin-tauti/oireet>
- Parkinson. Liikehäiriösairaudet. Parkinsonin tauti. Saatavilla 3.11.2021
<https://www.parkinson.fi/liikehairiosairaudet/parkinsonin-tauti>
- Puhevammaistulkkit. Tietoa meistä. Tulkin ammattieettinen säännöstö. Saatavilla 9.11.2021 <https://www.puhevammaistulkkit.fi/tietoa-meista/tulkin-ammattieettinen-saannosto/>
- Puhevammaistulkkit. Uutiset. Tulkki tietoa. Saatavilla 12.11.2021
<https://www.puhevammaistulkkit.fi/uutiset/tulkkitietoa/>
- Salonsaari, M., Haaksilahti, T., Laatikainen, S., Rainò P. & Aunola, U. (toim.) (2012). *Viiton ja ohjaan*. Helsinki: Opetushallitus
- Selkokeskus. Selkokieli. Näin kirjoitat selkokieltä. Vuorovaikutus lukijan kanssa ja tekstin kokonaisuus. Saatavilla 14.10.2021 <https://selkokeskus.fi/selkokieli/nain-kirjoitat-selkokielta/vuorovaikutus-lukijan-kanssa-ja-tekstin-kokonaisuus/>

- Selkokeskus. Selkokieli. Näin puhut selkokieltä. Kohtaaminen ja läsnäolo. Saatavilla 14.10.2021 <https://selkokeskus.fi/selkokieli/nain-puhut-selkokielta/kohtaaminen-ja-lasnaolo/>
- Selkokeskus. Selkokieli. Näin puhut selkokieltä. Pikaopas selkokielen puhumiseen. Saatavilla 14.10.2021 <https://selkokeskus.fi/selkokieli/nain-puhut-selkokielta/pikaopas-selkokielen-puhumiseen/>
- Selkokeskus. Selkokieli. Saatavilla 14.10.2021 <https://selkokeskus.fi/selkokieli/>
- Siunsote. Kuvat kommunikoinnissa. Saatavilla 23.9.2021 <https://www.siunsote.fi/kuvat-kommunikoinnissa>
- Terveyskirjasto. Sairaudet ja hoito. Lääkärikirja Duodecim. Sairaudet. Lasten- taudit. Hermosto ja mieli. Autismikirjon häiriöt. Saatavilla 15.4.2021 <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk00355>
- Terveyskylä. Palliatiivinentalo.fi. Sairaudet. Neurologiset sairaudet. Saatavilla 5.5.2021 <https://www.terveyskyla.fi/palliatiivinentalo/sairaudet/neurologiset-sairaudet>
- Tikoteekkiverkosto. Apuvälineiden saatavuus. Kommunikointitaulut ja kansiot. Saatavilla 13.10.2021 <https://tikoteekkiverkosto.fi/apuvalineiden-saatavuus/kommunikointitaulut-ja-kansiot/>
- Tikoteekkiverkosto. Apuvälineiden saatavuus. Laitteet. Kommunikointilaitteet. Saatavilla 13.10.2021 <https://tikoteekkiverkosto.fi/apuvalineiden-saatavuus/laitteet/kommunikointilaitteet/>
- Tikoteekkiverkosto. Apuvälineiden saatavuus. Laitteet. Kommunikointiohjelmat. Saatavilla 13.10.2021 <https://tikoteekkiverkosto.fi/apuvalineiden-saatavuus/laitteet/kommunikointiohjelmat/>
- Tukiliitto. Tuki ja neuvot. Tukea kommunikointiin. Saatavilla 10.11.2021 <https://www.tukiliitto.fi/tuki-ja-neuvot/tukeakommunikointiin/>
- Turku AMK (29.3.2021). Hyvinvointia Sun hyvä elämä -klinikalta. Saatavilla <https://www.turkuamk.fi/fi/artikkelit/2751/hyvinvointia-sun-hyva-elama-klinikalta/>
- Turku AMK. Työelämälle. Meille sun hyvä elämä on tärkeä. Saatavilla 13.4.2021 <https://www.turkuamk.fi/fi/tyoelamapalvelut/sunhyvaelama/>

- Tähtinen, J. & Laakkonen, E. & Broberg, M. (2020). *Tilastollisen aineiston käsittelyn ja tulkinnan perusteita*. (2. uud. p.). Turun yliopiston kasvatustieteiden laitos.
- Verkalahti, K. (2014). *Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät*. Helsinki: Finn Lectura.
- Vernerinet. Arki ja palvelut. Kommunikointi. Saatavilla 5.10.2021 <https://verneri.net/yleis/kommunikointi>
- Viitotturakkaus. Etusivu. Tulostettavat materiaalit. Tunne- ja vuorovaikutustaidot. Sosiaaliset tarinat. Saatavilla 24.10.2021 <https://viitotturakkaus.fi/tuote-osasto/tulostettavat-materiaalit/tunteiden-tunnistaminen-lapset/sosiaalisia-taitoja-lapselle/>
- Webropol. Tuotteemme. Saatavilla 11.4.2022 <https://webropol.fi/tuotteemme/>

LIITE 1. Tutkimuskirje

Hei!

Olemme neljännen vuoden puhevammaisten tulkkiopiskelijoita Diakonia-ammattikorkeakoulusta, ja meidän opinnäytetyömme aiheena on puhevammaisen ihmisen kohtaaminen ja eri kommunikointimenetelmät. Tutkimme kyselyn avulla itseopiskelumateriaalin käytettävyyttä ja hyödyllisyyttä.

Tutkimukseen vastataan anonyymisti ja vastauksia käytetään vain meidän opinnäytetyössämme. Palautekyselyn vastaukset käsitellään nimettöminä ja luottamuksellisesti. Kyselyyn osallistuminen on vapaaehtoista. Toivomme, että vastaat rehellisesti, jotta saamme totuudenmukaisen tiedon tekemästämme itseopiskelumateriaalista. Kyselyyn vastaamisessa kestää noin.10 minuuttia. Vastaathan 1.12.2021 mennessä!

Opinnäytetyö julkaistaan keväällä 2022 Theseuksessa.

Kiitos!

Terveisin

Eeva Norrbacka, Marissa Rostedt & Saara Backman

LIITE 2. Palautekysely

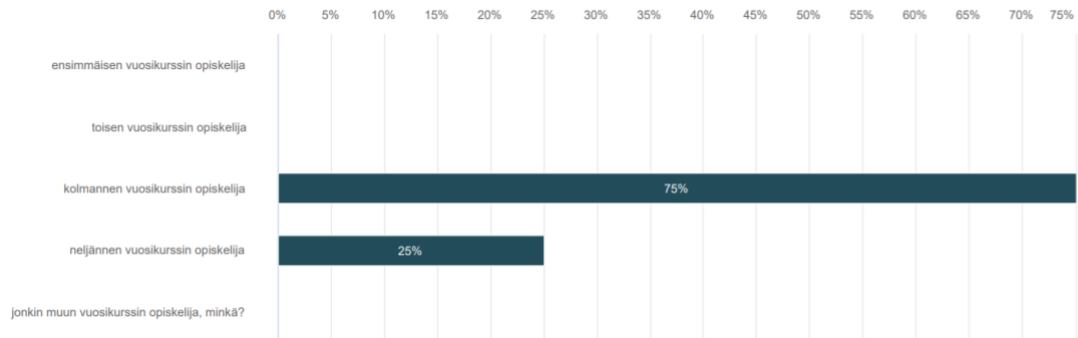
Perusraportti

Kartoitus itseopiskelumateriaalin käytettävyydestä

Vastaajien kokonaismäärä: 8

1. Minkä vuosikurssin opiskelija sinä olet?

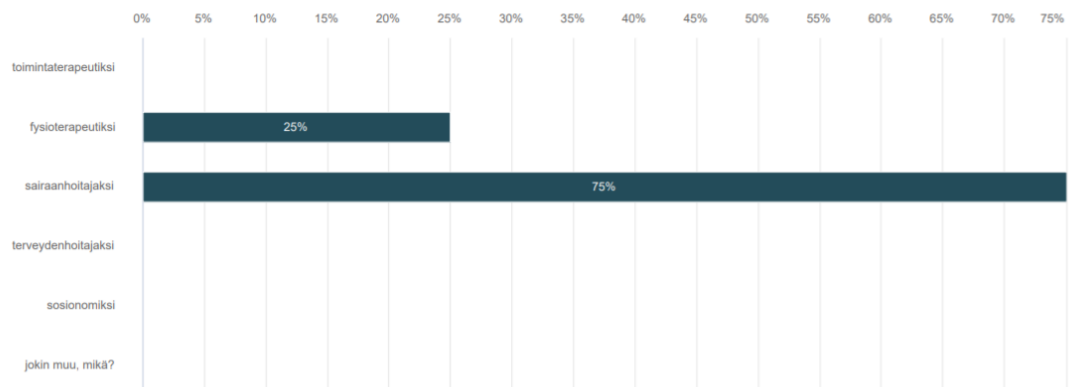
Vastaajien määrä: 8

	n	Prosentti
ensimmäisen vuosikurssin opiskelija	0	0,0%
toisen vuosikurssin opiskelija	0	0,0%
kolmannen vuosikurssin opiskelija	6	75,0%
neljännen vuosikurssin opiskelija	2	25,0%
jonkin muun vuosikurssin opiskelija, minkä?	0	0,0%

2. Opiskeletko

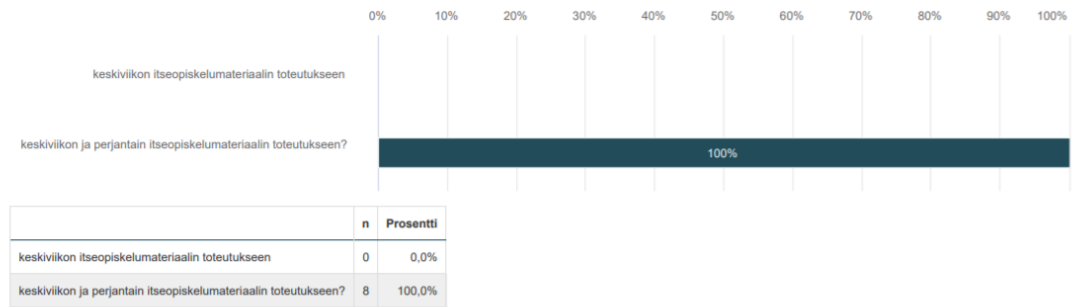
Vastaajien määrä: 8

	n	Prosentti
toimintaterapeutiksi	0	0,0%
fysioterapeutiksi	2	25,0%
sairaanhoitajaksi	6	75,0%
terveydenhoitajaksi	0	0,0%
sosionomiksi	0	0,0%
jokin muu, mikä?	0	0,0%

3. Osallistutko

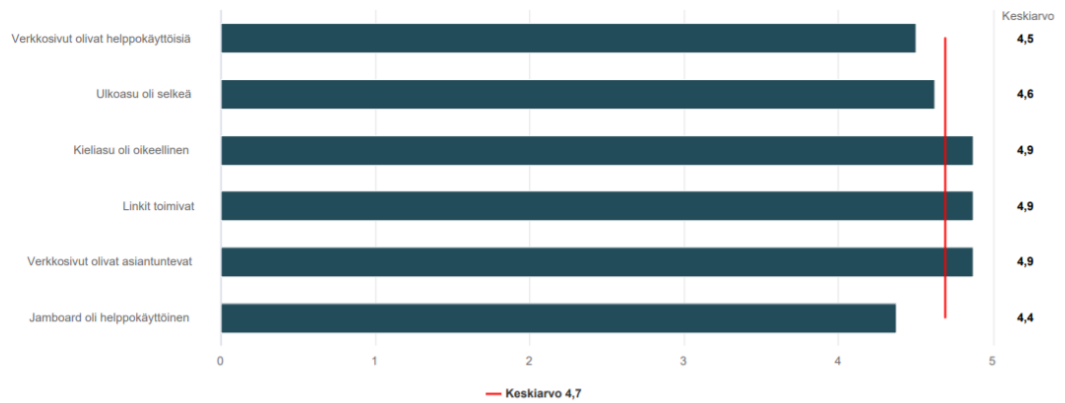
Vastaajien määrä: 8

4. Arvio verkkosivujen toimivuutta

1=täysin eri mieltä, 2=jokseenkin eri mieltä, 3=en osaa sanoa, 4=jokseenkin samaa mieltä, 5=täysin samaa mieltä

Vastaajien määrä: 8

	1	2	3	4	5	Keskiarvo	Mediaani
Verkkosivut olivat helppokäyttöisiä	0,0%	0,0%	0,0%	50,0%	50,0%	4,5	4,5
Ulkoasu oli selkeä	0,0%	0,0%	0,0%	37,5%	62,5%	4,6	5,0
Kieliasu oli oikeellinen	0,0%	0,0%	0,0%	12,5%	87,5%	4,9	5,0
Linkit toimivat	0,0%	0,0%	0,0%	12,5%	87,5%	4,9	5,0
Verkkosivut olivat asiantuntevat	0,0%	0,0%	0,0%	12,5%	87,5%	4,9	5,0
Jamboard oli helppokäyttöinen	0,0%	0,0%	12,5%	37,5%	50,0%	4,4	4,5

5. Arvio videoiden toimivuutta

1=täysin eri mieltä, 2=jokseenkin eri mieltä, 3=en osaa sanoa, 4=jokseenkin samaa mieltä, 5=täysin samaa mieltä

Vastaajien määrä: 8

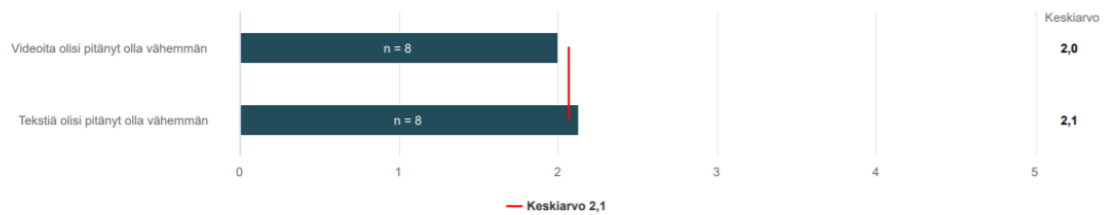

	1	2	3	4	5	Keskiarvo	Mediaani
Videot toimivat	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	5,0	5,0
Videot olivat selkeitä	0,0%	0,0%	0,0%	50,0%	50,0%	4,5	4,5
Videot olivat mielenkiintoisia	0,0%	0,0%	0,0%	25,0%	75,0%	4,8	5,0

6. Arvio verkkosivun materiaalin laajuutta

1=täysin eri mieltä, 2=jokseenkin eri mieltä, 3=en osaa sanoa, 4=jokseenkin samaa mieltä, 5=täysin samaa mieltä

Vastaajien määrä: 8

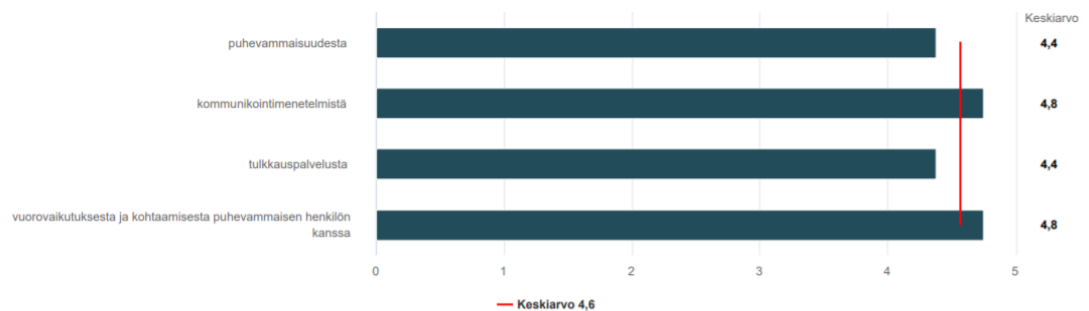

	1	2	3	4	5	Keskiarvo	Mediaani
Videoita olisi pitänyt olla vähemmän	25,0%	50,0%	25,0%	0,0%	0,0%	2,0	2,0
Tekstiä olisi pitänyt olla vähemmän	25,0%	50,0%	12,5%	12,5%	0,0%	2,1	2,0

7. Sain lisää tietoa

1=täysin eri mieltä, 2=jokseenkin eri mieltä, 3=en osaa sanoa, 4=jokseenkin samaa mieltä, 5=täysin samaa mieltä

Vastaajien määrä: 8

	1	2	3	4	5	Keskiarvo	Mediaani
puhevammaisuudesta	0,0%	0,0%	12,5%	37,5%	50,0%	4,4	4,5
kommunikointimenetelmistä	0,0%	0,0%	0,0%	25,0%	75,0%	4,8	5,0
tulkkauksesta	0,0%	0,0%	25,0%	12,5%	62,5%	4,4	5,0
vuorovaikutuksesta ja kohtaamisesta puhevammaisen henkilön kanssa	0,0%	0,0%	0,0%	25,0%	75,0%	4,8	5,0

8. Koitko, että itseopiskelumateriaalista oli hyötyä sinulle tulevassa ammatissasi?

1=täysin eri mieltä, 2=jokseenkin eri mieltä, 3=en osaa sanoa, 4=jokseenkin samaa mieltä, 5=täysin samaa mieltä

Vastaajien määrä: 8

	1	2	3	4	5	Keskiarvo	Mediaani
	0,0%	0,0%	0,0%	37,5%	62,5%	4,6	5,0

9. Koetko, että sosiaali- ja terveysalan koulutukseen pitäisi sisällyttää enemmän tietoa puhevammaisista henkilöistä ja kommunikointimenetelmistä?

1=täysin eri mieltä, 2=jokseenkin eri mieltä, 3=en osaa sanoa, 4=jokseenkin samaa mieltä, 5=täysin samaa mieltä

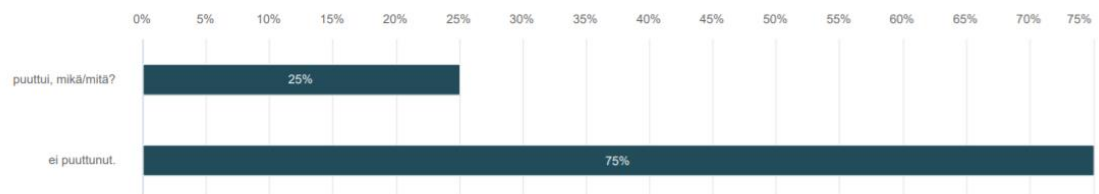
Vastaajien määrä: 8

	1	2	3	4	5	Keskiarvo	Mediaani
	0,0%	0,0%	0,0%	37,5%	62,5%	4,6	5,0

10. Puuttuiko itseopiskelumateriaalista jotain mielestäsi?

Vastaajien määrä: 8

	n	Prosentti
puuttui, mikä/mitä?	2	25,0%
ei puuttunut.	6	75,0%

Lisätekenttään annetut vastaukset

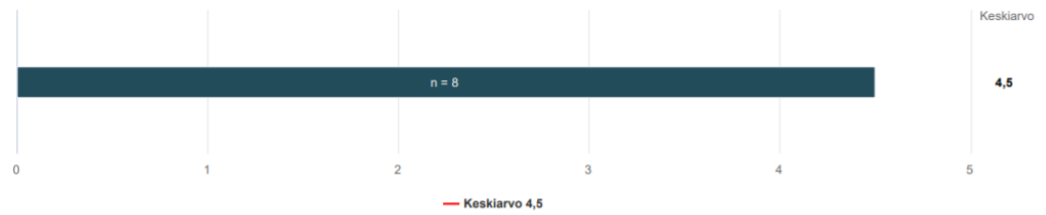
Vastausvaihtoehdot	Teksti
puuttui, mikä/mitä?	Videoissa ei ollut tekstityksiä
puuttui, mikä/mitä?	Videoihin olisi voinut laittaa tekstityksen

11. Perjantain yhteenveto tuki itseopiskelumateriaalin tekemistä

1= täysin eri mieltä, 2= jokseenkin eri mieltä, 3= en osaa sanoa, 4= jokseenkin samaa mieltä, 5= täysin samaa mieltä

Vastaajien määrä: 8

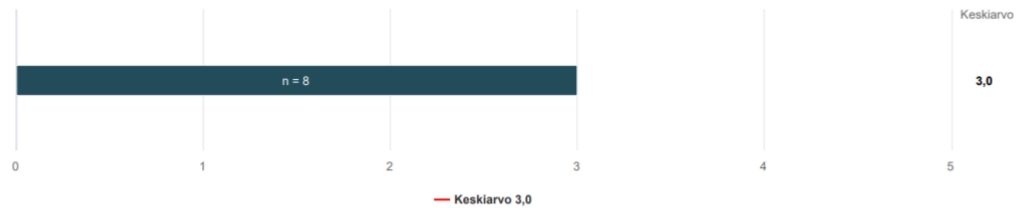

	1	2	3	4	5	Keskiarvo	Mediaani
	0,0%	0,0%	0,0%	50,0%	50,0%	4,5	4,5

12. Itseopiskelumateriaalin toteutus olisi toiminut ilman lähiopetusta

1= täysin eri mieltä, 2= jokseenkin eri mieltä, 3= en osaa sanoa, 4= jokseenkin samaa mieltä, 5= täysin samaa mieltä

Vastaajien määrä: 8

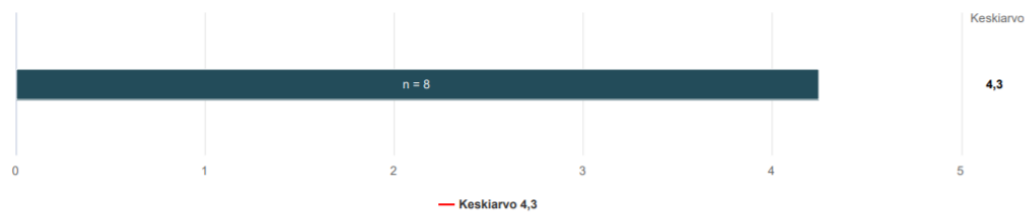

	1	2	3	4	5	Keskiarvo	Mediaani
	0,0%	37,5%	25,0%	37,5%	0,0%	3,0	3,0

13. Tukiko kommunikointimenetelmien konkreettinen kokeileminen oppimistasia?

1= täysin eri mieltä, 2= jokseenkin eri mieltä, 3= en osaa sanoa, 4= jokseenkin samaa mieltä, 5= täysin samaa mieltä

Vastaajien määrä: 8

	1	2	3	4	5	Keskiarvo	Mediaani
	0,0%	0,0%	12,5%	50,0%	37,5%	4,3	4,0

14. Muita huomioita tai kommentteja:

Vastaajien määrä: 2

Vastaukset
Hyvä leidit!
-

LIITE 3. Tuntisuunnitelmat

Tunnin pvm 24.11.2021 Opettajan nimi: Saara Backman, Marissa Rostedt & Eeva Norrbacka 1/2
 Opetettava ryhmä: Turun Ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalan opiskelijat, Sun hyvä elämä -klinikka

Tunnin tavoite:
 Tunnin jälkeen oppija on tietoisempi eri kommunikointimenetelmistä, tulkkaukspalvelusta, puhevammaa aiheuttavista tekijöistä ja puhevammaisen henkilön kohtaamisesta.
 Oppija osaa etsiä ja hyödyntää netistä löytyvää materiaalia.
 Oppija ymmärtää tulkkaukspalvelun ja kommunikointimenetelmien periaatteet ja miten niitä käytetään. Oppijat ymmärtävät miten puhevammaat vaikuttavat kommunikointiin. Oppija ymmärtää vuorovaikutuksen ja kohtaamisen tärkeyden tulevassa työssään.

Aika (montako min. mitäkin suurin piirtein)	Aihe, sisältö eli MITÄ	MITEN tunnilla opitaan(esim. katsomalla, kuuntelemalla, harjoittelemalla, keskustelemalla)	MITEN opetan, opetusmenetelmät	Materiaalit "MILLÄ"	Muuta huom.
10 min	Etusivu, tavoitteet	Videon katsomalla Ohjeita lukemalla	Ohjeet kuinka itseopiskelumateriaalissa edetään.	Esittelyvideo, jossa esittelemme itsemme ja kerromme mitä itseopiskelumateriaali sisältää.	
10min	Puhevammaisuus	Videon katsomalla, tietoa lukemalla, omaa pohdintaa	Ensin katsotaan video puhevammaisuudesta. Sitten luetaan tietoa eri puhevammoista. Lopuksi kirjoitetaan ajatuksia jamboardiin.	Video, jamboard	
10min	Kommunikointimenetelmät	Tietoa lukemalla,	Luetaan tietoa	Video, jamboard	

10min	Kuvakommunikointi	pohtimalla Tietoa lukemalla, Videon katsomalla	puhevammaisuudesta. Kirjoitetaan ajatuksia jamboardiin. Ensin luetaan tietoa kuvakommunikaatiosta. Sitten katsotaan kolme videota eri kuvakommunikointimenetelmistä	Videot	
30min	Kirjoittaminen ja piirtäminen	Tietoa lukemalla, videon katsomalla, pari harjoituksen avulla, keskustelemalla	Ensin luetaan tietoa kirjoittamisesta ja piirtämisestä. Sitten katsotaan kolme videota eri kirjoittamisen ja piirtämisen menetelmistä. Lopuksi harjoitus.	Videot, harjoitus	
10min	Kommunikointi- ja puhelaitteet	Tietoa lukemalla, videon katsomalla	Ensin luetaan teksti kommunikointi- ja puhelaitteista. Sitten katsotaan kolme videota eri kommunikointi- ja puhelaitteista.	Videot	
15min	Tulkkaukspalvelu	Tietoa lukemalla, videon katsomalla, tehtävän tekemällä	Katsotaan video puhevammaisten tulkkaukspalvelusta. Luetaan tietoa puhevammaisten tulkin työkuvasta ja tulkin eettisistä ohjeista. Kirjoitetaan ajatuksia jamboardiin. Lopuksi tehdään testi.	Video, jamboard, testi	
15min	Vuorovaikutus ja	Tietoa lukemalla,	Luetaan tietoa	video, jamboard	

10min	kohtaaminen Nettisivut ja materiaalit	videon katsomalla, harjoituksen avulla pohtimalla Tutustumalla eri nettisivustoihin	vuorovaikutuksesta ja kohtaamisesta. Katsotaan video, jonka jälkeen kirjoitetaan jamboardiin havaintoja. Sivulta löytyy hyödyllisiä linkkejä sekä materiaalia, jota voi tulostaa.	nettisivujen linkit	
-------	--	--	--	---------------------	--

Tunnin pvm 26.11.2021_ Opettajan nimi: Eeva Norrbacka, Saara Backman & Marissa Rostedt 1/2
 Opetettava ryhmä: Turun ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalan opiskelijat, Sun hyvä elämä -klinikka

Tunnin tavoite:
 Tunnin jälkeen oppija osaa etsiä ja hyödyntää netistä löytyvää materiaalia.
 Tunnin jälkeen oppija tietää miten eri kommunikointimenetelmiä käytetään.
 Tunnin jälkeen oppija ymmärtää vuorovaikutuksen ja kohtaamisen tärkeyden tulevassa työssään.

Aika (montako min, mitäkin suurin piirtein)	Aihe, sisältö eli MITÄ	MITEN tunnilla opitaan (esim. katsomalla, kuuntelemalla, harjoittelemalla, keskustelemalla)	MITEN opetan, opetusmenetelmät	Materiaalit "MILLÄ"	Muuta huom.
20min	Aloitukset, kerrotaan päivän tarkoitus ja tavoitteet	kuuntelemalla, keskustelemalla	Kertomalla päivän sisällön ja tavoitteet.		
30min	Käydään jamboardin pohdinnat läpi	Kuuntelemalla, keskustelemalla, katsomalla	Käydään läpi jamboardiin tulleet kysymykset ja pohdinnat	tietokone, valkotaulu	
10min	tauko				
30min	Menetelmien testaus	harjoittelemalla	Näyttämällä mallia	kommunikointikansio, kommunikointitaulu, irtokuvat, kirjaintaulu, lightwriter, go talk now, go talk 9+	
10min	Keskustelu menetelmistä	Kuuntelemalla, keskustelemalla	Keskustellaan menetelmistä, vastataan		

10min	Palautekysely	Pohtimalla, kirjoittamalla	kysymyksiin Ohjeistamalla palautekyselyyn	Webropol	
10min	Lopetus	Kuuntelemalla, keskustelemalla	Yhteenveto		

LIITE 4. Linkki itseopiskelumateriaaliin

<https://kommunikoinninmahdollisuudet.wordpress.com/>